

THEOSOFIA

Jaargang 107 nummer 1, februari 2006
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Wies Kuiper
Els Rijnaker (hoofdred.)

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen:

met incasso-opdracht €17,50
per jaar, zonder incasso-
opdracht €22,50 per jaar
(Nederland en België).
Losse nummers: €3,50.

Zetwerk: Willy van Vledder
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2006

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Vele Paden naar de Ene Waarheid Radha Burnier	3
Theosofie en Islam Zehra Bharucha	6
Het Tibetaanse boek van Leven en Sterven, een rondleiding Joann S. Bakula	10
Het Licht van Buddhi I.K. Taimni	16
Wie is... Theosofie Wereldwijd	22 26
Boek & periodiek Verenigingsnieuws	27 32
Adressen Theosofische Vereniging	40

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken is welkom als lid.

Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Vele Paden naar de Ene Waarheid

– Radha Burnier

Wij geloven allemaal dat wat we zien en weten feiten zijn. Voor iedereen die iets ziet is dat werkelijk. Voor iemand die droomt is de droom werkelijk. Voor iemand wiens hersenen niet goed functioneren, lijken de dingen ook werkelijk. Stel je voor dat iemand pijn lijdt, fysiek of psychisch pijn lijdt; stel dat de arts zegt dat hij geen pijn heeft, dan blijft de pijn wel aanwezig. Niemand kan die pijn zo maar wegnemen. Wat in ons bewustzijn aanwezig is, is werkelijk, doch niet gelijk aan het beeld dat andere mensen in hun bewustzijn hebben. Laten we ons een lammetje voorstellen dat dartelt in de wei. Voor sommigen is dat louter vreugde om naar te kijken. Voor anderen is het een winstobject: wat is de geldwaarde van zo'n diertje? Weer een ander ziet het als een gastronomisch object, voor weer een ander is het een deel van het Ene leven.

Hoe komt het, dat iets zo verschillend ervaren wordt? Voor iemand die open van aard is, is iets een vreugde, voor iemand die hebzuchtig is, is het een materieel iets en voor een religieus mens is het een symbool van het Heilige. Zo ontstaat het probleem van het zien van de dingen zoals ze zijn.

De gehele wereld bestaat in ons persoonlijk bewustzijn. Voor een angstig iemand is de wereld gevaarlijk. Voor iemand die hebzuchtig is, bestaat de wereld uit dingen die je wilt hebben, voor een puur en zuiver iemand is de wereld een mysterie en vol vreugde.

De dingen lijken slechts in zekere zin te zijn zoals wij ze zien. Er zijn meerdere mogelijkheden waardoor wij een onjuist beeld kunnen zien. In oude tradities werd de wijsheid verbeeld door een slang. Kijk je naar een touw en denk je dat het een slang is, dan word je bang. Dan kunnen er twee dingen gebeuren: als het echt een slang is en je wordt bang, is dat reëel; als het een touw is en je wordt bang, is dat niet reëel. De gedachte projecteert het beeld van de slang op het touw, omdat (ten eerste) het donker is, dat verduistert het eigen ervaren (maya), en ten tweede door rusteloosheid (rajas).

Je moet iets goed inschatten. Het is het denkvermogen dat de mens goed of slecht maakt.

In *De Geheime Leer* zegt HPB, dat er mensen zijn die naar een schilderij kijken en niet zien dat het kunst is. Dat zijn mensen met een onderontwikkeld denkvermogen (tamas). Maar als het denkvermogen meer ontwikkeld is, zien die mensen harmonie in een tekening. Een mens met een meer ontwikkeld denkvermogen ziet meer: hij ziet de schoonheid van de natuur en van het universum.

Kijk serieus in je eigen hart. Dat is nodig om ontvankelijker te worden. Dan kunnen we wijzer reageren.

Er is veel verschil in het objectieve waarnemen van mensen en soms correspondeert dat niet met de werkelijkheid. Het leven is een wisselwerking tussen dat wat was en is en dat wat ervaren wordt. Daarom zijn geld en macht vaak belangrijk, totdat de mens ervaart dat deze dingen niet echt gelukkig maken. Zij veroorzaken lijden, totdat de mens wakker wordt.

Wat gebeurt er in ons leven en in ons bewustzijn? Er zijn mensen die gezien hebben, dat alle dingen maya zijn, dat de dingen anders zijn dan zij in werkelijkheid zijn. Langzaam groeit het inzicht dat feiten nog geen waarheid zijn. Er zijn mensen die appels van de bomen hebben zien vallen, maar het was Isaac Newton die de relatie zag tussen het vallen van de appel en de aantrekkingskracht van de aarde. Vroeger verwarde dat de mensen, omdat zij die relatie niet voelden. Dat maakte hen angstig.

Veel mensen vragen zich wanhopig af wat leven is, dan komen er vragen als: 'Waarom gebeurt mij dit?' Maar zij die weten dat er een natuurwet achter schuilt, de wet van karma, weten en realiseren zich dat vreugde en pijn niet belangrijk zijn: belangrijk is hoe je er op reageert.

De *Bhagavad Gita* geeft een aantal tegenstellingen weer ter waarneming en

lering van wat de oorzaak achter de dingen is:

Hij, die hier op aarde het aldus in beweging gebrachte wiel der schepping niet doet wentelen, maar zondig is van levenswandel en genietend van bevrediging der zinnen, o zoon van Pritha, leeft tevergeefs. Bhagavad Gita III : 16. (Ankh Hermes, vert. Dra. C. Keus)

In '*Licht op het Pad* is een mooie tekst, die wij ons vast wel herinneren:

Beschouw met ernst alle leven, dat u omringt. Licht op het Pad II: 9.

Kijk serieus in je eigen hart. Dat is nodig om ontvankelijker te worden. Dan kunnen we wijzer reageren.

Het grootste deel van ons leven bestaat uit automatische reacties, dan kijken we niet serieus met ons hart. We voelen ons gewond, of beschadigd en we zeggen: 'als de omstandigheden anders waren geweest, dan had ik anders gehandeld', maar beetje bij beetje ga je je ontwikkelen. We moeten ons realiseren wat er werkelijk is, We projecteren slechts wat er altijd al was vanuit onze herinnering.

Het grondbeginsel is in ons en buiten ons, het kan niet gezien of gehoord, gevoeld of geroken worden, maar alleen ervaren worden als we ontvankelijk zijn. Als we dat niet begrijpen, zullen we niet tot een werkelijk beeld komen, tot een veranderd inzicht komen, hoewel dat niet voor iedereen hetzelfde is.

Wij kunnen een zaadje zaaien en wachten hoe het groeit, hoe het eruit gaat zien, hoeveel takken het heeft enz. Het zaadje zal groeien uit eigen kracht. Als we konden begrijpen waarom het zaadje van een pijnboom alleen een pijnboom kan worden, dan zouden we beter begrijpen hoe het leven in elkaar zit.

Er zijn enkele mensen die proberen de relatie te begrijpen tussen dat wat gezien kan worden en dat wat niet gezien kan worden. Rupert Sheldrake zegt dat alles al in het concept zaad bestaat in de universele goddelijke gedachte. Ook Plato zei iets dergelijks. Maar het zaad weet hoe het

moet beantwoorden aan die universele goddelijke wet. Deze wet heeft vele niveaus. De Boeddha's schijnen deze in alle dimensies te kennen. Hun eindige denkvermogen is boven deze niveaus uitgegroeid naar een nog hoger niveau. Dat is ook het doel van de mens.

We kunnen een plant niet verplichten in een andere vorm te groeien. Alle schepsels groeien naar dat, wat er is in het universele denkvermogen en wij kunnen een omgeving scheppen waarin dit bereikt kan worden. Niet alle planten groeien onder dezelfde condities. Ieder schepsel heeft de condities nodig die bij hem horen. Sommige schepsels hebben b.v. een spirituele omgeving nodig. Er zijn condities denkbaar, die niet geschikt zijn voor sommige planten, b.v. een banaan in de arctische gebieden, maar wat alle planten, ook en vooral de 'menspant' nodig heeft is: vriendelijkheid, harmonie, rust enz.

Als er geen goede wil, geen liefde, geen harmonie is, maar b.v. wel haat, kan de mensplant niet groeien in de richting van bewustzijn van de werkelijkheid. Kwade wil is een groter probleem voor de ontwikkeling van de mens, dan een bananenplant die zich probeert te ontwikkelen in IJsland. Er zijn dus obstakels en we zouden moeten zoeken naar ontwikkelingsmogelijkheden in de diepere lagen, zodat we kunnen groeien naar het werkelijke, het tijdloze. Zolang we die dimensie niet raken, hebben we de Waarheid niet aangeraakt, want er is geen verschil tussen het werkelijke en de Waarheid.

Men heeft wel gesproken over verschillende paden en over kennis van het Innerlijk Pad.

Goethe zegt: 'Onder alle schoonheid ligt een diepe Waarheid.' Maar onze gevoelens zijn beperkt. Een hond ruikt duizend maal meer dan wij, dus hij ervaart een heel andere wereld dan wij. Gevoelens hebben ook iets van voorkeur en afkeer. Deze gevoelens moeten tot rust gebracht worden en wij moeten onze vooroordelen overwinnen. Het Pad van Kennis is het Pad van Zelfkennis. Als wij dat pad gaan, zullen onze beperkingen minder worden en ook

het egoïsme zal langzaamaan verdwijnen. Als er egoïsme in het spel is, dan is alle werk doelloos. Men zegt soms dat, als men niet intellectueel is, dat minder waard zou zijn dan het Pad van Devotie, maar dat Pad van Devotie, van volledige overgave, kan leiden tot ongekende hoogten in het ervaren van Waarheid. Dat is een belangrijk onderwerp in de Bhagavad Gita.

Dan is er nog het Pad van Dienst: meer belangstelling hebben in de vooruitgang van een ander, dan in die van jezelf. Er zijn mensen die alleen aan zichzelf denken en woorden als: 'mij, mijzelf en ik' (me, myself and I) zijn hun meest gebruikte woorden. Dat soort denken moet gestopt worden. Keer je naar de ander toe en zie wat die ander nodig heeft: dat geeft grote wijsheid.

Devotie kan soms emotioneel zijn. Theosofie denkt dat er een synthese van het Pad van Dienst en het Pad van Devotie mogelijk moet zijn. Krishna op het Pad van Vreugde, dat is onze aard.

Annie Besant zei eens: 'Hebt u wel eens een gelukkig mens gezien die vroeg hoe hij ongelukkig kon worden?' Alle onbewuste schepselen zijn gelukkig, arme kindertjes, vogeltjes, alle dieren. Zij zijn gelukkig, zolang de mens maar niet ingrijpt. Gelukkig zijn is niet hetzelfde als tevreden zijn. Gelukkig kan je zijn met of zonder iets.

Elk levend schepsel moet groeien naar zijn eigen aard. Goede voorwaarden zijn niet voldoende voor een plant, een plant moet ook zelf de kracht ontwikkelen om te groeien.

Wij benadelen mensen door hen te verplichten te groeien op een door ons vastgestelde manier, iets wat b.v. orthodoxe godsdiensten doen. Wij moeten juist zoeken naar dat wat goed is voor de ander en we moeten die ander de kans geven naar zijn/haar eigen aard te groeien.

Deze lezing werd gehouden bij de opening van het Inter-Amerikaans Congres te Costa Rica op 14 september 2005. Bij het maken van dit artikel is gebruik gemaakt van de notities van Wies Kuiper.

Theosofie en Islam

– Zehra Bharucha

Het woord 'Islam' betekent 'onderwerping' of overgave, maar de wortel is afgeleid van het Arabische 'salam', dat vrede betekent. De Islam eist dus overgave en onderwerping aan de wil van God; de overgave van het ego en het ontwikkelen van de deugden van liefdadigheid/ naastenliefde en mededogen. Tegenwoordig zijn er ongeveer 1,2 miljard moslims in de hele wereld – een op de vijf mensen op deze planeet is een moslim – en de Islam is waarschijnlijk de snelst groeiende religie ter wereld. Maar voor de meeste mensen die niet tot de Islam behoren is er heel weinig bekend over haar geloofsleer en toepassingen in de praktijk, afgezien van oude vooroordelen en nieuwe spookbeelden van religieus geïnspireerde politieke extremisten.

Zehra Bharucha werkt op het nationale hoofdkwartier van de Theosofische Vereniging in Australië. Zij is een vijfde-generatie-lid van de Theosophical Society. Zij werd geboren in Pakistan.

De fundamentele theologische concepten van de Islam, geopenbaard aan de profeet Mohammed in het Arabië van de zesde eeuw zijn, op een paar frappante uitzonderingen na, vrijwel identiek met die van het Judaïsme en het Christendom, haar voorlopers. Er wordt wel gezegd dat Mohammed niet zozeer gestuurd werd om een nieuwe religie te stichten als wel om de bestaande religies nieuw leven in te blazen en opnieuw te grondvesten. De Koran stelt:

'Stel dat wij in God geloven en in datgene dat ons geopenbaard is, en in hetgeen geopenbaard werd aan Abraham en Ismael, en aan Isaak en Jakob en de stammen, en in dat wat aan Mozes en Jezus werd gegeven, en in dat wat aan de profeten gegeven werd door hun Heer, wij maken geen onderscheid tussen enige van hen en wij onderwerpen ons aan Hem.'

[2: De Koe, vers 136]

De zuilen van de Islam

Hoewel er moslims te vinden zijn in ieder land van de wereld en moslims sterk verschillen in taalgebruik, ras, cultuur en traditie, zijn er voor hen allen een aantal basisprincipes die hun leven regeren en die een gemeenschappelijke band smeden. Dit zijn de Vijf Zuilen van de Islam, de grondvesten waarop de religie gebaseerd is.

De eerste luidt:

Geloofsbelijdenis: De geloofsbelijdenis, de ‘kalma’ of ‘shahada’ die een centraal geloofspunt is. Een moslim moet tenminste één keer tijdens zijn of haar leven de ‘kalma’ hardop opzeggen, foutloos, met volledig begrip en overtuiging. Iedere religie bevat geloofsbelijdenissen die er de bouwstenen van vormen. Die van de Islam is kort, eenvoudig en eenduidig: *Er is geen andere God dan God, en Mohammed is zijn Profet.*

Dit concept van ‘Tauheed’ (de Eenheid van God) is het belangrijkste aspect van de Islam. De Islamitische God is een vormloos wezen, een beginsel dat niet gemeten, niet gepersonifieerd of zelfs maar volledig begrepen kan worden. Dit Goddelijke beginsel is aanwezig in de hele schepping en God zelf is ‘Nur’ of Licht. Dit Licht kan vergeleken worden met Zuiver Bewustzijn en is het doel waarnaar iedereen streeft.

Op deze grondslag rusten de andere zuilen.

Gebed: Moslims wordt gezegd voortdurend in gebed te zijn, waarvan het leeuwendeel dient te bestaan uit lofprijzingen, dankbaarheid en meditatie. Vijf maal per dag wenden moslims overal ter wereld hun gezicht naar de heilige stad Mekka en aanbidden hun Schepper. Het gebed wordt voorafgegaan door een rituele zuivering om het lichaam op dezelfde manier te reinigen als de ziel gereinigd zal worden door de handeling van het gebed.

Vasten: Ieder jaar tijdens de maand Ramadan onthouden gezonde moslims die niet ziek zijn of op reis zijn zich van eten of drinken tijdens de uren van zonsopkomst tot zonsondergang. Na zonsondergang mogen zij een bescheiden maaltijd nuttigen. Het doel hiervan is tweeledig. Het voor de hand liggende doel is het aanleren van zelfdiscipline. Vasten leert de mensen ook mededogen en maakt hen bewust van de ontberingen die de minder gelukkigen doormaken. Maar er is nog een ander,

dieper doel. Men zegt dat vasten onze afhankelijkheid van God onderstreept. Men zegt dat mensen even zwak zijn als rozenblaadjes; toch hebben ze allerlei pretenties en doen zij zich belangrijker voor dan ze zijn. Vasten roept ons terug tot onze zwakheden, maakt ons bewust van ons ego en leert ons dat wij dit in toom moeten houden en onze begeerten moeten veredelen om vooruitgang te boeken op het Pad.

Naastenliefde: Doordat de Islam een pragmatisch soort religie is, verdoet zij geen tijd met het speculeren over de oorzaken waarom sommige mensen zoveel bezitten in termen van materiële welvaart en anderen zo weinig. In plaats daarvan kijkt zij naar wat er moet gebeuren om het evenwicht te herstellen. Het antwoord is eenvoudig: zij die bezitten, moeten geven aan hen die niet bezitten. De basis van de moderne welvaartsstaat werd in de Koran uiteengezet als een oplopende belasting voor de bezittende klasse ten gunste van diegenen die niets bezitten. De Koran staat erop dat een tarief van 2,5 % van al het bezit (niet alleen het inkomen) geschonken dient te worden aan liefdadigheid. Aan de ene kant is dit een eenvoudige en praktische oefening, maar zoals bij de meeste dingen in de Islam, ligt er een diepere betekenis aan ten grondslag. Het onderliggende doel van liefdadigheid – God te behagen – tilt dit naar het niveau van mystiek. Alles behoort God toe, ongeacht wie er tijdelijk als bezitter fungeert. Zo beweegt de gever zich door te geven voorwaarts op het Pad, door onthechting te beoefenen van materiële zaken.

Pelgrimage: De vijfde zuil van de Islam is de pelgrimstocht. Tijdens zijn of haar leven wordt van iedere moslim die daartoe in staat is verwacht dat hij of zij de ‘Hajj’, Hadji, of pelgrimstocht naar Mekka maakt, waar het woord van God voor het eerst aan Mohammed geopenbaard werd. Het voornaamste doel van de pelgrimage is de toewijding aan God te vergroten, maar het dient ook als een krachtige herinnering aan de menselijke gelijkheid en broeder-

schap. Wanneer zij Mekka bereiken, leggen de pelgrims hun normale kleding en andere onderscheidingstekens van hun rang en status af en hullen zij zich in twee eenvoudige kledingstukken die lijken op lakens. Zowel de prins als de arme benaderen hun God niet verdeeld door belemmeringen van rijkdom, klasse, geloofsleer of huidskleur. Aldus schrijft de Islam een volledige levenswijze voor aan zijn volgelingen, een pad van onderwerping en genade dat uiteindelijk zal leiden tot verlichting en de Waarheid.

'U dienen wij en U smeken wij om hulp. Leid ons op het juiste pad, het pad van hen aan wie U gunsten geschonken hebt.'

[1: De Opening, verzen 4-6].

Zelfs bij een oppervlakkige vergelijking tussen Theosofie en Islam zien we opvallende uitgesproken parallellen.

De Zesde Zuil: In deze verwarrende tijd lijkt het gepast om kort één ander aspect van de Islam te bespreken waarnaar soms verwezen wordt als 'De Zesde Zuil'. Dit is het begrip 'Jihad'. In tegenstelling tot het populaire (en onjuiste) geloof, betekent het woord alleen maar 'inspanning, moeite en worsteling' maar het heeft intussen de betekenis gekregen van een Heilige Oorlog. In feite is de Islamitische notie van een Heilige Oorlog vrijwel identiek met de notie van een Rechtvaardige Oorlog in het Christendom, zelfs wat betreft het geloof dat martelaren in beide oorlogen verzekerd zijn van een plaats in de hemel. Alweer moet in beide gevallen de oorlog er één ter verdediging zijn of gevochten worden om een zichtbaar onrecht goed te maken. Er mag zo min mogelijk schade aangericht worden, de vijandelikheden dienen te eindigen wanneer de missie voltooid is en er mag niet worden teruggeslagen.

'Verdedig uzelf tegen uw vijanden, maar val hen niet als eerste aan: God haat de agressor.' [2: De Koe, vers 190]

Maar er is een andere, belangrijker betekenis van Jihad die in het Westen volkomen onbekend is. De Islam gelooft dat de strijd tegen het kwaad in ons eigen hart en het gevecht tegen de verleiding om verkeerde dingen te doen uitgaat boven de strijd met de vijand van buitenaf. Dit is de Grotere Jihad, de strijd binnenin ons, en deze is veel belangrijker dan de Kleinere Jihad, ofwel conflicten met vijanden van buitenaf. De Islam gelooft dat de meest essentiële Jihad de spirituele strijd van de ziel vormt om op te stijgen naar eenheid met God. Uiterlijke strijd is een tijdelijke defensieve maatregel om de veiligheid te verzekeren om een goed leven te leiden in overgave aan God. Dus is de strijd om een toestand van verlichting te bereiken in feite datgene waar het in wezen om draait bij de Jihad. Het is jammer dat dit bijzondere aspect van de religie verdraaid is voor politieke doeleinden.

Theosofie en Islam

Zelfs bij een oppervlakkige vergelijking tussen Theosofie en Islam zien we opvallende uitgesproken parallellen. Datgene wat aanhangers van de theosofie (theogoddelijk, sofie-wijsheid) en gnostieke wijsheid (hikmat-al-marifa) in de Islam met elkaar verbindt, is het gemeenschappelijk streven, de zoektocht naar en het beleven van het pad dat leidt tot waarheid. Dit kan alleen gerealiseerd worden door meditatie, door het beoefenen van onzelfzuchtigheid en door dienstbetoon aan de mensheid.

De Islam en De Geheime Leer

De Proem (Proloog) van *De Geheime Leer* noemt drie grondstellingen. De eerste gaat over 'een alomtegenwoordig, eeuwig, grenzenloos en onveranderlijk beginsel waarover alle bespiegeling onmogelijk is, daar het het menselijk voorstellingsvermogen te boven gaat'... De Koran noemt dit beginsel 'Het Wetende Al en het Allesdoordringende Al' [2,15] en vervolgt: 'Hij is de Eerste, Hij is de Laatste, Hij is ook de Uiterlijke, Hij is ook de Innerlijke. De Gemanifesteerde, en toch de Ongemanifesteerde, de Heer, Voorschrijver,

Kenner van alle Dingen.’ [57: Het IJzer, vers 3].

De Tweede grondstelling spreekt over de *‘absolute universaliteit van de wet van periodicititeit, van eb en vloed, van neergang en opkomst, die de natuurwetenschap op alle gebieden van de natuur heeft waargenomen en beschreven*’. Deze Wet der Cycli wordt genoemd in de Koran als in *‘En u was zonder leven en Hij gaf u leven? Wederom zal Hij er voor zorgen dat u sterft en u weer tot leven brengen, dan zult u tot Hem teruggebracht worden*’ [2: De Koe, vers 28]. Dit toont duidelijk aan dat de geboorte een voortgaan is en de dood een terugkeer, hetgeen beschreven wordt als een vernieuwing.

De Derde grondstelling verhaalt over de *‘fundamentele gelijkheid van alle zielen met de universele overziel ... en de verplichte pelgrimstocht voor iedere ziel*’. De Koran spreekt over *‘de Kenner van het Ongeziene en het Geziene, de Machtige, de Genadige, Die alles wat hij geschapen heeft prachtig gemaakt heeft, en Hij begon de schepping van de mens uit stof... toen maakte Hij hem compleet en ademde in hem uit zijn Geest...*’ [De Adoratie, vers 7]. Dit denkbeeld wordt dan afgerond in de Uitspraken van de Profeet Mohammed die zei *‘O Mens! Gij dient terug te keren tot God, uw God, uw Zelf, met moeite en pijn, door stap voor stap, fase voor fase omhoog te klimmen*’.

In *De Geheime Leer* maakt H.P. Blavatsky ook melding van generaties helderzienden die gediend hebben als boodschappers van de Wijsheidsleringen. De Koran spreekt over de overtuiging dat *‘wij geloven in Allah en in datgene wat ons geopenbaard is ... Wij maken geen enkel onderscheid tussen hen en wij onderwerpen ons aan Hem*’ [2: De Koe, vers 136].

Broederschap in de Islam

Evenals in de theosofische leringen wordt het beginsel van Universele Broederschap keer op keer benadrukt in de leringen van de Islam. De Koran stelt:

‘O mensheid, Wij hebben u vast en zeker geschapen vanuit een man en een vrouw, en tot stammen en families voor u gemaakt opdat u elkaar kent’

[49: De Appartementen, vers 13].

Het vers toont duidelijk aan dat het beginsel van de broederschap der mensheid vastgelegd is in zeer specifieke termen. Deze tekst is niet gericht tot gelovigen, maar tot mensen in het algemeen, aan wie verteld wordt dat zij allemaal als het ware leden zijn van één familie en dat hun verdeling in naties, stammen en families niet mag leiden tot vervreemding, maar tot een betere bekendheid met elkaar. Aangezien de Theosofie dezelfde leringen omvat, blijkt dat zowel Theosofie als de Islam dezelfde opvattingen delen.

De religie van de Islam omvat gebed, vasten, het maken van een pelgrimstocht en ook het geven van aalmoezen. Politieke onlusten, aangestookt door extremisten met hun eigen vooroordelen en agenda’s, zullen uiteindelijk geleidelijk verdwijnen. Maar dit zou de boodschap van broederschap, gelijkheid en trouw, die de Islam en andere geloofsrichtingen te bieden hebben, niet mogen overschaduwen. De denkbeelden van de Islam reiken verder dan de eigen gemeenschap en bieden een oprechte boodschap van vrede, liefde en tolerantie. Het is te hopen dat de verwarring waarin men op dit moment verwickeld is op den duur voorbij gaat.

Verwijzingen:

Blavatsky, H.P., *The Secret Doctrine*, deel 1 en 2, The Theosophy Company, Los Angeles, California, USA, 1947.

Smith, Huston, *The World’s Religions: Our Great Wisdom Traditions*, Harper Collins Publishers Inc., San Francisco, 1991.

Uit: *Theosophy in Australia*, maart 2004

Vertaling: A.M.I.

Het Tibetaanse boek van Leven en Sterven, een rondleiding

– Joann S. Bakula

De Bardo Thödrol, ofwel het Tibetaans boek van Leven en Sterven, is het bekendste en meest mysterieuze boek van Tibet, wijd en zijd bekend. Velen beginnen eraan, maar weinigen lezen het helemaal uit. Zoals een hoge bergtop die door velen bewonderd wordt, maar moeilijk te beklimmen is. De bedoeling van dit artikel is de hoogten toegankelijker te maken. De Bardo Thödrol is een van de schatten of 'termas' die Padma-sambhava, de Indiase leraar die het boeddhisme in Tibet introduceerde, verborg in grotten en in de gedachten van zijn toekomstige discipelen. Hij leerde over drie van de zes bardos ofwel toestanden van samsara, de cyclus van leven en sterven. Alle zes zijn het overgangsstadia, de een leidt natuurlijk en onvermijdelijk tot de volgende, behalve als dit proces onderbroken wordt doordat verlichting gebeurt.

Drie van de zes bardo's zijn toestanden in het leven: wakker zijn, de slaap- en droomtoestand en de meditatieve toestand (Karma-glin-pa 169). Deze drie beginnen met de geboorte en eindigen met de dood. De drie bardo's besproken in het Tibetaans boek van leven en sterven, daarentegen, beginnen met de dood en eindigen met wedergeboorte. Deze drie bardo's van de dood worden de bardo van helder licht, de bardo van schijnende waarheid of realisatie van Werkelijkheid en de bardo van worden genoemd.

Het meest waarschijnlijke tijdstip om spontaan verlichting te bereiken en het proces van overgang van de ene bardo naar de andere te onderbreken, is tijdens de 'natuurlijke bevrijding' ofwel de dood. Om die reden schreef Padmasambhava zijn handleiding voor degenen die recent overleden zijn, om aan hen negenenveertig dagen voor te lezen. Maar het is ook bedoeld om de lezer te instrueren. Elk deel begint met zoiets als "O gij van bevoorrechte geboorte, maak gebruik van uw mogelijkheden en gebruik uw goed onderwezen mentale krachten om werkelijke vrijheid te ver-

Joann S. Bakula is de schrijfster van "Esoteric Psychology: a model for the Development of Human Consciousness" en vele artikelen. Ze geeft les in filosofie en over het Tibetaans Boek van Leven en Sterven op de Universiteit van Zuid Oregon en persoonlijke psychologie aan de online studenten van Greenwich University.

krijgen!” De tekst van de eerste bardo wordt drie tot vier dagen voorgelezen, de tweede twee weken lang en de derde eenendertig dagen lang. Opgeteld zijn dit negenveertig dagen dat het boek overdacht en voorgelezen moet worden door de levenden voor de gestorvene. Er wordt gezegd dat de precieze tijd die de overledene in elke bardo doorbrengt nogal varieert, afhankelijk van het individu.

De eerste bardo: grondrealiteit of helderheid

De ervaring van de eerste bardo, de *chikhai* bardo, onmiddellijk na de dood, wordt beschreven als helder licht, de ervaring van de oorspronkelijke staat die nooit geboren is en nooit dood gaat. “De grondrealiteit van alles is open, leeg en naakt als het luchtruim. Lichtgevende leegte zonder centrum of omtrek ... verschijnt (Sogyal 259). Deze toestand komt als een totale en onverwachte verrassing voor de meeste mensen, die in een zwijm door haar licht gaan, onbewust dat het heldere licht hun eigen meest innerlijke essentie en de Grond van hun Wezen is, en dat het niets bevat dat zou kunnen veroorzaken dat het sterft. De Dalai Lama schrijft in zijn boek *Dzogchen over Helder Licht, Ati Yoga* (Adi in de theosofische traditie, het eerste of goddelijke niveau), en de Grote Volmaaktheid.

Openheid cultiveren voor deze toestand via meditatieve oefening maakt het waarschijnlijker dat, op het moment van uiteindelijke waarheid en gelegenheid, we het licht zullen kunnen zien, herkennen en ons ermee kunnen identificeren, ons realiserend dat we Dat zijn. Het Tibetaanse boek van leven en sterven maant ons om de kans te grijpen door te denken, “Ik ben aangekomen op het moment van de dood, dus nu, door middel van de dood, zal ik alleen de houding aannemen die grenzenloos als de ruimte is, een verlichte toestand van denken, vriendschappelijkheid en compassie is, en volmaakte verlichting bereiken voor alle bewuste wezens.” (Fremantle en Trungpa 84-5)

Om ons voor te bereiden op deze unieke kans, is het verstandig om voortdurend te bedenken en de gedachte te versterken dat de essentie van geest even onbepert en leeg is als de nachtelijke hemel zonder sterren of melkwegstelsels; het is zonder grens of plaats, zonder punten van licht. “Maar deze bewustzijnstoestand is niet slechts een leeg niets, het is zonder obstakels, sprankelend, zuiver en helder ... Onsterfelijk Licht.” (Fremantle en Trungpa 86-7). Het dramatische en traumatische loslaten van dat wat we denken dat we zijn – alle gedachten, emoties, interesses, relaties, wat we bereikt hebben, voorkeur en afkeur – brengt ons terug tot onze zuivere, naakte essentie. Op het moment dat de Boeddha verlichting bereikte, bracht het een bijna totale herinnering van alle duitzenden levens die hij geleefd had en sterfensprocessen die hij meegemaakt had. De lucht, dag of nacht, is een grote leraar van de uiteindelijke realiteit, een realiteit waarin we gevormd worden, waarin de zon leeft, een perfecte voorstelling van onze eigen innerlijke essentie. “Ruimte is een Entiteit”, schreef H.P. Blavatsky en dit wordt uit de eerste hand ervaren op het moment van de dood. Iedereen heeft die mogelijkheid.

De eerste bardo van de Grond heeft twee fasen. De eerste wordt het opkomen van het oorspronkelijke witte licht, de natuur van de Grond Realiteit genoemd, ook wel Moeder Glans of Moeder Realiteit, gezien op het moment van sterven. De tweede is de Secundaire Glans, ofwel Kinder Glans, onmiddellijk na de dood gezien. Robert Thurman (130) beschrijft dit als het “schijnbare heldere licht, doorzichtig maar nog steeds gefilterd door concepten.” De Dalai Lama (Varela 208) heeft gezegd dat het heel waarschijnlijk is dat het heldere licht van de bijna-dood-ervaring een exacte kopie is van het heldere licht.

De Tweede Bardo: Visioenen van Goden

Als we het primaire of secundaire heldere licht van ons eigen bewustzijn in de eerste bardo niet herkennen, zakken we af naar de tweede bardo, de *chonyid* bardo, die

minder abstract is. Het is tweezijdig: een week visioenen van fantastische, goede goden en de tweede week dezelfde goden in hun wraakzuchtige vorm. Beide gebeuren in vijf groepen of families van schitterende kleuren. Dit is de centrale mandala van de Boeddhistische meditatie, geordend als vijf cirkels die verschijnen in het centrum, het oosten, het zuiden, het westen en het noorden van het hart. Visualisatie van de primaire cirkel van het hart zal helpen het volgende te begrijpen.

Het verschijnen van de godheden, de Dhyani Boeddhas, in hun positieve aspecten, tijdens zeven dagen, is extra interessant voor bestudeerders van *De Geheime Leer* en de theorie van de zeven stralen. H.P. Blavatsky schrijft dat de "Dhyani-Boeddha's, of Dhyani-Chohans" dezelfde zijn als de "Elohim of Zonen Gods, de Planeetgeesten van alle landen" (8) en de aartsengelen (23). Deze zijn verbonden met de "zevenvoudige hiërarchie van bewuste Goddelijke Machten ... de ontwerpers, vormers, en uiteindelijk de scheppers van het hele gemanifesteerde universum; ... zij bezielen en leiden, zij zijn de intelligente Wezens die de evolutie aanpassen en controleren ... Als groep zijn ze bekend als Dhyani Chohans" (15-6). Ze zijn verwant aan de Bijbelse zeven "dagen" van de schepping, de "Zeven Scheppingen" van de Purana's, en de zeven stanza's van het boek van Dzyan, die de "zeven grote stadia van het evolutionaire proces" beschrijven. Elke familie brengt haar eigen entourage van Bodhisattva's met zich mee, die H.P. Blavatsky definieert als "de menselijke tegenhangers van de Dhyani-Boeddha's." De Dhyani Boeddha's en hun bodhisattva's verschijnen allen in zowel mannelijke als vrouwelijke vorm, met hun wijsheidsleringen en hun goddelijke attributen. Blavatsky schrijft ook nog, "Esoterisch, daarentegen, zijn er zeven Dhyani-Buddha's, waarvan er vijf gemanifesteerd zijn, .. twee zullen komen in het Zesde en Zevende Wortelras." (55)

Sogyal Rinpoche's boek *Het Tibetaanse boek van leven en sterven* en zijn traditie

zijn onmisbaar bij de diepere studie van deze bardo, ook wel de *dharmata* of "Intrinsieke Glans" genoemd en gedefinieerd als "de intrinsieke natuur van alles, de essentie van de dingen zoals ze zijn ... de naakte, ongeconditioneerde waarheid, de essentie van realiteit, of de werkelijke natuur van fenomenaal bestaan." (274) Rinpoche schrijft dat deze bardo kan "langsflitsen als een bliksemflits; je zult nauwelijks weten wat er gebeurd is," tenzij je voorbereid bent. Als je dat bent, dan verschijnt helderheid als een "vloeiende trillende wereld van geluid, licht, en kleur" als een luchtspiegeling; dit is de "spontane verschijning van Rigpa, de simpele stralen en kleuren beginnen te integreren en komen samen in punten of ballen van licht" die zich ontrollen vanuit het hart. Deze worden *tiklés* of *bindus* genoemd. Uit deze punten van licht komen de visioenen van eenheid met de goden, jouw hart één met het hunne. Ontelbare lichtende bollen verschijnen in hun stralen, die zich vergroten en dan "oprollen" op het moment dat de goden zich in jou oplossen. Dan komt de voorstelling van de vier wijsheidsleringen in een dramatisch vertoon van kleden, ballen, en baldakijnen van gekleurde lichten. Elke mogelijkheid wordt getoond, van wijsheid en verlichting, tot verwarring en wedergeboorte. "Het hele visioen lost dan weer op in haar oorspronkelijke essentie, zoals een tent in elkaar stort als de scheerlijnen doorgesneden worden" (276-8).

Als voorbeeld van de taal die in het Tibetaans boek van leven en sterven gebruikt wordt: de eerste dag van de grote visioenen daagt met "de lichtstraal van de gezegende Vairochana's mededogen", emanerend vanuit het centrum van het hart, het Centrale Rijk, de oorspronkelijke manifestatie waar al het andere uit voort kwam. "De hele Ruimte zal schijnen met een blauw licht ... helder, brilliant, heel scherp en blauw licht van opperste wijsheid ... zoek er uw toevlucht in" (Fremantle en Trungpa 96-7).

De vijfvoudige verzameling waaruit het menselijk lichaam is opgebouwd, de *skanda's* (vijf hopen, *Ganeshas*: skandha's

zijn groepen van bijeenhorende eigenschappen. Er zijn vijf skandha's die de persoonlijkheid vormen.), heeft hier ook haar wortels. Elk van de skanda's wordt geassocieerd met de verschijning van een van de Dhyani Buddha-families en wijsheidsleringen, en elk bevat een "gif," ontstaan vanuit de identificatie met het afgescheiden bestaan. Deze vergiften zorgen ervoor dat de mens van elke archetypische godheid wegent, in plaats van er naartoe. Op die manier rent hij elke keer weer naar wedergeboorte in plaats van naar verlichting. De vijf wijsheden en de vijf vergiften, of blokkerende menselijke eigenschappen, laten in combinatie zien wat de relatie is tussen de goddelijke vonk en het menselijke dier in al zijn fantastische en verschrikkelijke schoonheid – van dier naar levende God, zoals Blavatsky zei.

De zeven dagen van het hart kunnen als volgt samengevat worden (Fremantle en Trungpa 92-133):

Dag 1: Centraal Zaden Rijk, oneindige wijsheid, het gif van oneindige onwetendheid, de skanda of het geheel van bewustzijn, blauw.

Dag 2: Oostelijk Rijk van Complete Vreugde, wijsheid als een spiegel, het gif van haat en agressie, de skanda van vorm, wit.

Dag 3: Zuidelijk Glorieus Rijk, wijsheid van gelijkheid, het gif van trots, de skanda van gevoel, geel.

Dag 4: Westelijk Heerlijk Rijk, onderscheidingsvermogen, het kennen van echt en onecht, het gif van verlangen en lust, de skanda van waarneming, rood.

Dag 5: Noordelijk Rijk van Opgebouwde Handelingen, de wijsheid van het volbrengen van handelingen, het gif van afgunst, de skanda van concepten, groen.

Dag 6: Alle vijf families samen, met hun wijsheden, skanda's en vergiften, met daarbij de beschermers van de poort zoals Yamantaka, de Vernietiger van de Dood, al met al 42 godheden.

Dag 7: Het rijk van zuivere ruimte, het opkomen van de vijf families van Adeptenkennis vasthoudende goden, die nu gaan naar de keelchakra, met de heren en

dakini's van dans en vele anderen, die verschijnen als niet bijzonder vredelievend, niet bijzonder angstaanjagend. Dit leidt tot de eerste dag van het opkomen van de wraakzuchtige godheden.

De tweede week van visioenen, die in negatieve beelden verschijnen, worden beschreven met afschrikwekkende bijvoeglijke naamwoorden. Ze verschijnen niet uit het hart, maar uit het brein. Deze goden worden vaak beschreven als "bloed drinkend," symbolisch voor de dorst naar leven die in Samsara, de wereld van verschijnenselen, overheerst. Padmasambhava herinnert ons er herhaaldelijk aan dat de Buddha Heruka's (of wraakzuchtige vormen) dezelfde energiën zijn die we eerder zagen, alleen dan in hun negatieve toestand. Dit aspect van de verlichte families (een nieuwe betekenis gevend aan de vijf families die even beroemd zijn als de *Godfather*) kan goed gebruikt worden om alle obstakels naar vreugde (bliss) en verlichting op te heffen, of het nu gaat om onwetendheid, verlangen, versluierungen, verdraaiingen, "sluiers," of wat ook verlichting in de weg staat. Ze zijn bewapend met "wijsheidswapens" voor het verslaan van lijden, zoals stropen, zwaarden en bijlen. Samuel Johnson herinnert ons eraan dat er niets geschikter is dan een strop om concentratie te oefenen.

Evans-Wentz (133n) vergelijkt de wraakzuchtige figuren met de "wachter op de drempel." Een voorbeeld moet voldoende zijn: Nu, op de achtste dag, zullen de bloed drinkende wraakzuchtige goden verschijnen. Herken hen zonder afgeleid te worden." De "Glorieuze, Grote Boeddha-Heruka zal vanuit uw brein verschijnen," het centrale deel, "zijn negen ogen staren in de uwe met een wraakzuchtige uitdrukking. Zijn wenkbrouwen zijn als bliksemflitsen." Hij maakt "luide en fluitende geluiden ... zijn hoofden zijn bekroond met gedroogde schedels en de zon en de maan." Zijn zes handen houden een wiel, een bijl, een zwaard, een bel, een ploegschaar en een schedelbeker vast. (Fremantle and Trungpa, 140). Na twee weken

boeddha's en boeddha heruka's, komt men terug in de bardo van wording.

De Derde Bardo: De Bardo van Wording

De ervaring van de dood betekent voor de meeste mensen tijdens de eerste twee bardo's een toestand van vergetelheid, en een wakker worden wanneer "lucht en aarde zich scheiden" en al onze gewoonte neigingen geactiveerd en weer wakker worden. We zijn nu in de volle complexiteit van verschijnselen en ontmoeten een veelvoud van echt lijkende vormen en gebeurtenissen. De derde bardo overbrugt de tijd tussen het opnieuw wakker worden van zelfbewustzijn en het ingaan in de baarmoeder van het volgend leven. Het ontstaat door ons falen om de twee eerdere bardo's te herkennen als de werkelijke essentie van bewustzijn. Deze derde en langste bardo wordt de *sipa* bardo genoemd, de bardo van worden en bestaan – het bestaan van een mentaal of bardo lichaam en het innerlijke bestaan van bewustzijn. Het is in deze bardo dat het verschil tussen de Tibetaanse lering en de Theosofische Lering het meest duidelijk is. De eerste ontmoet comfort waar dan ook, als onderdeel van haar boodschap van verlichting. De tweede benadrukt de continuïteit van bruikbaarheid, leerlingenschap, groei en dienst.

Het mentaal lichaam

De voornaamste eigenschap van het derde bardo is dat het denkvermogen een fundamentele rol speelt; dit heeft weer een lichaam, een mentaal lichaam, met veel grotere helderheid dan in levende toestand en een ongelimiteerde bewegingsvrijheid, slechts beperkt door gewoonte neigingen uit het verleden. Dit stadium is het tegenovergestelde van ontbinding. Hier begint al het mentale dat bij de dood ontbonden was, weer te verschijnen, zoals de bewustzijnstoestanden van onwetendheid, verlangen en boosheid. De herinnering aan karma uit het verleden is nog vers en een mentaal of bardo lichaam ontstaat. Dit is als het ware je "Brigitte Bardot" bardo-lichaam.

"We ontmoeten en praten tijdens korte momenten met vele andere reizigers in de bardo wereld, zij die voor ons gestorven zijn," schrijft Sogyal (289). We hebben er helderziende vermogens, zoals spoken die hebben, en er wordt gezegd dat we de seks en culturele identiteit behouden van ons vorig leven. Dat wat eerder gedacht en gedaan werd, gaat door. Ons wordt geadviseerd om gehechtheid aan mensen en bezittingen op te geven. Verlang niet naar een lichaam. Houd je verlangens, boosheid, vijandigheid en angst in, maar ontwikkel liefde en mededogen. Tenslotte kan het bardo lichaam niet vernietigd worden. Welke angstwekkende dingen er ook gebeuren, het mentaal lichaam heeft geen fysiek brein en kan niet overwonnen worden. Net als in een droom kun je weliswaar angst en verschrikking ervaren, maar ze lossen snel weer op en je bent zoals je was: de dromer en ontwerper van je eigen wereld. "Al deze zijn niets meer dan je eigen verwarde projecties, in essentie leeg en zonder substantie," zoals het bardo lichaam dat zelf ook is. "Leegte kan leegte geen pijn doen." (Sogyal, 294)

Terugkijk op het leven en oordeel

Er komt een intens terugkijken op het vorig leven. Ervaringen worden opnieuw doorleefd. Minuscule details die al lang vergeten waren worden bekeken en plekken waar men leefde worden opnieuw bezocht. (Sogyal 290) Dan wordt er geoordeeld. "Je goede geweten, een witte beschermengel, treedt op als je advocaat ... terwijl je slechte geweten, een zwarte demon, de rol van openbare aanklager op zich neemt. De 'Heer van de Dood,' die voor zit, kijkt in de spiegel van karma en oordeelt ... Uiteindelijk vindt al het oordelen plaats in ons eigen bewustzijn. Wij zijn zowel rechter als aangeklaagde" (Sogyal 292) Zij die bijna dood ervaringen hebben doorgemaakt, vertellen dat de uiteindelijke vraag is: "Kan je jezelf vergeven?" De berechtingsprocedure omvat het ervaren van het effect dat we op anderen gehad hebben, door gedachte, woord en daad.

Wedergeboorte

Naarmate het moment van wedergeboorte naderbij komt, wordt het verlangen naar een lichaam sterker. Verslaving aan begeerten uit het verleden komt weer terug. Omdat het mentaal lichaam de vijf elementen in zich heeft, kan het hunkeren naar voedsel en plezier en gaat het waar deze aanwezig zijn. Opnieuw is er verlangen naar een fysiek lichaam en begint de zoektocht naar een mogelijkheid om herboren te worden. Het toekomstige leven heeft langzaam meer invloed dan het vorige leven.

Op dit punt worden instructies gegeven om de ingang naar de baarmoeder te sluiten. “Denk weerstand,” wordt ons gezegd. “Op dit moment zullen beelden van mannen en vrouwen die de liefde bedrijven opkomen. Als je hen ziet, kom dan niet tussen hen in, maar herinner je eraan te mediteren op de man en de vrouw als de guru en zijn gezellin.” Een andere methode is afkeren van “passie en agressie.” “Als je als man geboren zult worden, zul je jezelf ervaren als man en gewelddadige agressie voelen voor en jaloezie en verlangen naar de moeder. Als je als vrouw geboren zult worden, gebeurt het omgekeerde. Dit zal er voor zorgen dat je het pad opgaat dat naar de baarmoeder leidt, en je zult een opzichzelf staande extase voelen op het moment dat ovum en sperma elkaar ontmoeten. (Fremantle en Trungpa 201-2). Deze overeenkomst met het lot van koning Oedipus is een van vele overeenkomsten met het klassieke Griekse gedachtegoed.

Wat volgt is een gruwel voor de meeste westerlingen: “Je zult je ogen openen en je bent een jonge hond,” een voorbeeld van het boeddhistische geloof in de loka’s, of de zes vormen van bestaan mogelijk op dit moment: een god, een semi-god, een mens, een dier, een hongerige geest, of een helwezen. Het wijdverspreide geloof in zo’n transmigratie onder Hindus en Buddhisten wordt niet gedeeld door de meeste hedendaagse westerlingen die, de theosofische traditie volgend, de theorie van karma en

reïncarnatie combineren met het geloof in evolutie.

Het kiezen van een baarmoeder

Als de instructies om de ingang tot de baarmoeder te sluiten niet succesvol waren, dan is het tijd om wedergeboorte te aanvaarden, een “menselijke baarmoeder te kiezen,” op een van de vier continenten, waarvan op slechts één de dharma bloeit. Het Tibetaanse boek van leven en sterven besluit met het advies: “het boek hardop te lezen en te overdenken,” omdat het een “diepgaande instructie is die bevrijding brengt door gezien, gehoord en gelezen te worden.” Carl Jung (in Evans-Wentz) suggereert het boek van achter naar voren te lezen, wat de manier is om in ons bewustzijn tot onze bron terug te keren.

Bronnen

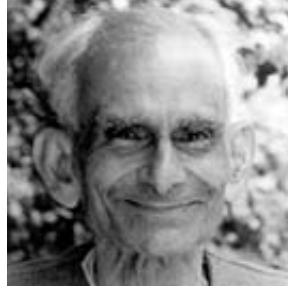
- 1 Blavatsky, Helena Petrovna. *An Abridgement of “The Secret Doctrine.”* Ed. Elizabeth Preston and Christmas Humphreys. Wheaton, IL: Theosophical Publishing House, 1968.
- 2 Dalai Lama XIV (Bstan-'dzin-rgya-mtsho). *Dzogchen: the Heart Essence of the Great Perfection.* Ithaca, NY: Snow Lion, 2000.
- 3 Evans-Wentz, W. Y., ed. *The Tibetan Book of the Dead; or, The After-death Experiences on the Bardo Plane.* 3rd ed. New York: Oxford University Press, 1960.
- 4 Fremantle, Francesca, and Chögyam Trungpa. *The Tibetan Book of the Dead: The Great Liberation through Hearing in the Bardo.* Boston, MA: Shambhala, 1992.
- 5 Sogyal, Rinpoche *The Tibetan Book of Living and Dying.* San Francisco: HarperSanFrancisco, 1992.
- 6 Karma-glin-pa and Padmasambhava, with commentary by Gyatrul Rinpoche. *Natural Liberation: Padmasambhava’s Teachings on the Six Bardos.* Boston, MA: Wisdom, 1998.
- 7 Thurman, Robert A. F., ed. *The Tibetan Book of the Dead: The Great Book of Natural Liberation through Understanding in the Between.* New York: Bantam, 1993.
- 8 Varela, Francisco J., ed. *Sleeping, Dreaming, and Dying: An Exploration of Consciousness with the Dalai Lama.* Boston: Wisdom, 1997.

Uit: *Quest*, mei/juni 2003, p. 91-95
Vertaling: Katinka Hesselink

Het Licht van Buddhi

– I.K. Taimni

De overgrote meerderheid van ons is zich er helemaal niet van bewust dat we hier op aarde slechts kortstondig zijn en een onbetekenend deel vormen van een uitgestrekt en schijnbaar ongelimiteerd universum. Een insect dat in de Himalaya rondkrabbelt heeft uitsluitend vanuit fysiek standpunt verhoudingsgewijs meer te betekenen. We treden dit leven binnen door de poort van de geboorte en na onder allerlei omstandigheden ongeveer zeventig jaar op deze planeet te hebben doorgebracht, verdwijnen we door de poort van de dood.

Dr. I.K. Taimni was professor in de Scheikunde aan de Universiteit van Allahabad, een grondig bestuurder van Kashmir Saivism, en bezat een diepgaande kennis van Theosofie.

Dit komen en gaan van levende wezens is al duizenden jaren gaande en toch komt het bij veel mensen niet op, om zich de vanzelfsprekende vragen te stellen waar we vandaan komen, waar we heen zullen gaan en waartoe we hier op aarde zijn. Onze levensvreugde, hetzij plezierig, hetzij onplezierig, het opgaan in de interesse die we ontwikkeld hebben, neemt ons zo in beslag dat we zelfs geen besef hebben van het omvangrijke probleem van het leven waarmee we voortdurend geconfronteerd worden en dat ons als een overweldigend mysterie omgeeft.

Niet alleen jagen we op een willekeurige manier onze kleine persoonlijke doeleinden na in een ogenschijnlijk betekenisloze wereld, maar we tonen hetzelfde gebrek aan intelligentie wanneer we omgaan met het veelomvattender probleem van de mensheid. Er is een volledig gebrek aan leidinggevende principes of ideeën die de richting aangeven die we moeten gaan. Er bestaat een vaag idee dat we het welzijn van de mensheid moeten bevorderen, maar wat welzijn in werkelijkheid betekent en hoe het verkregen kan worden, zijn vragen waarover een scherpe tegenstelling bestaat en waarover een enorm conflict heerst. Zozeer zelfs dat we al klaar staan om in een atoomoorlog het overgrote deel van juist die mensheid te vernietigen, voor wier verbetering we verondersteld worden te

Dit artikel komt ook als top-artikel op de website www.theosofie.nl

moeten werken en vechten! Zou er een beter voorbeeld van dit heersende gebrek aan intelligentie kunnen bestaan, ondanks de buitengewone intellectuele prestaties van de wetenschap en het ongetwijfeld hoge niveau van hen die leiding geven aan de bestemmingen van naties?

Velen van ons, die in de zoektocht naar geluk deze tijdelijke doeleinden met geheel hun hart najagen, weten theoretisch dat deze zoektocht vergeefs is en dat werkelijk geluk slechts binnen in zichzelf gevonden kan worden door het bewustzijn naar hogere niveaus te verheffen en geleidelijk aan de illusies en beperkingen van het lagere leven te transcenderen. Maar nog steeds doen we niets om de noodzakelijke veranderingen in ons leven tot stand te brengen. Volgens de wijzen ligt de reden voor dit afwijkende gedrag in het feit dat de waarneming van de diepere waarheden van het leven en de innerlijke betekenis van zelfs de gewone dingen waarmee we dagelijks in contact komen niet afhangt van redeneren of van het uitoefenen van het lagere denkvermogen, maar van het hogere spirituele vermogen dat buddhi wordt genoemd en waarnaar in de westerse psychologie vaag wordt verwezen als intuïtie. Het intellect kan kennis hebben van alle werkelijkheden, maar tenzij en totdat het verlicht wordt door het licht van buddhi, zal het niet de dieper gelegen betekenis inzien. Daarom verschilt de houding van de filosofen die elke dag over de meest diepgaande vraagstukken des levens spreken niet duidelijk van de houding van de man in de straat. Daarom kunnen de wetenschappers die dagelijks de hemel afspeuren en de verste uithoeken van dit onmetelijke universum onderzoeken niet de onbeduidendheid van ons menselijk leven inzien vanuit het zuiver materiële standpunt. Daarom treffen we zoveel godsdienstleraren aan, die de Vedānta aan hun volgelingen verkondigen en hun leven leiden alsof deze filosofie uitsluitend een academische aangelegenheid was. Deze mensen schijnen alles te weten en toch in werkelijkheid niets te weten. Hun kennis ligt slechts op het verstandelijke vlak. Het

vermogen van buddhi is nog niet ontwikkeld of nog niet in staat om in voldoende mate te functioneren. Hun kennis is nog niet veranderd in bewustwording door het licht van buddhi.

Dit gebrek aan innerlijke perceptie is niet het enige gevolg van de verduistering van het vermogen van buddhi. Wanneer dit vermogen, door slechte eigenschappen en handelingen, in hoge mate kan gaan sluimeren, kan dit, vanuit psychologisch standpunt gezien, verschijnselen tot gevolg hebben, die heel verbazingwekkend lijken. We komen gewoonlijk normale en heel verstandige mensen tegen, die zich in bepaalde aangelegenheden als krankzinnigen gedragen. Het blijkt dat er een opmerkelijk intellectueel bereik van spirituele waarheden bestaat, naast morele verdorvenheden van de ergste soort. Het is moeilijk om dergelijke afwijkingen te begrijpen, tenzij we het verschil tussen het intellect en buddhi inzien. Al dergelijke zaken zijn te wijten aan afwijkingen in het functioneren van buddhi, wat tot stand is gebracht door een eenzijdige ontwikkeling van het verstand, of door toe te geven aan het zich geleidelijk laten afglijden naar een leven van slechte gewoontes.

Werkelijk geluk kan slechts binnen in zichzelf gevonden worden door het bewustzijn naar hogere niveaus te verheffen en geleidelijk aan de illusies en beperkingen van het lagere leven te transcenderen.

Het licht van buddhi is niet alleen vereist om ons te behoeden voor het inslaan van de verkeerde weg in het leven of voor het vervallen tot een kwalijke levenswijze. Het is ook een vereiste op het gebied van sadhana of spirituele beoefening, wanneer we ons in volle ernst begeven in het goddelijk avontuur van Zelfrealisatie. Veel mensen geloven in alle oprechtheid dat alles wat zij moeten doen om zich van hun spirituele vooruitgang te verzekeren gelegen is

in het vinden van een geschikte spirituele leraar of goeroe die hen in alles zal begeleiden en die voor hun spiritueel welzijn verantwoordelijk zal worden.

Het daadwerkelijk betreden van het spirituele pad is pas mogelijk wanneer de aspirant zijn buddhisch bewustzijn voldoende heeft ontplooid om in zichzelf alle leiding te vinden die hij voor zijn spirituele vooruitgang nodig heeft.

Maar het is een feit dat het daadwerkelijk betreden van het spirituele pad pas mogelijk is wanneer de aspirant zijn buddhisch bewustzijn voldoende heeft ontplooid om in zichzelf alle leiding te vinden die hij voor zijn spirituele vooruitgang nodig heeft. De leraar kan hem ondersteunen in zaken die van beslissend belang zijn of bij bijzondere gebeurtenissen, maar hij kan niet naast de leerling staan om hem bij elke moeilijkheid of beproeving bij te springen. Hoe meer vorderingen de leerling op het Pad maakt, hoe meer hij eigenlijk moet leren onafhankelijk te zijn van zijn leraar. Het licht op het Pad moet van binnenuit komen. Een dergelijk licht, dat het resultaat is van een gezond functioneren van het buddhisch vermogen, kan alleen dan van binnenuit komen, wanneer het denkvermogen door het leiden van een deugdzaam leven en het zich onderwerpen aan de zelfdiscipline van yoga, zoals dit in de Yoga-sutra's (II, 28) onder de aandacht is gebracht, genoeg gezuiverd is:

Door beoefening van de bij elkaar horende yoga-oefeningen ontstaat bij het teniet gaan van onzuiverheden de geestelijke verlichting, die zich ontwikkelt tot gewaarzijn van de werkelijkheid.

Dit licht, dat in wezen de aard van geestelijk gewaarzijn is, stelt de aspirant in staat het Pad van Heelheid te volgen. Het leidt hem door de verschillende stadia van

de lange en moeilijke reis en beschermt hem tegen allerlei gevaren en verleidingen en het is weer dit licht dat hem in staat stelt de laatste sluier te verwijderen die het gezicht van de Geliefde verbergt. Zo heeft hij het licht van buddhi nodig vanaf het moment dat hij het Pad betreedt totdat hij de drempel van nirvana overschrijdt.

In wezen is waarheid zuiver en om het te begrijpen hebben we geen lastige uitlegingen, geformuleerd in duister taalgebruik, nodig. Niettemin is een scherp intellect vereist, vervuld van helderheid en zuiverheid, dat met het licht van buddhi de Waarheid in zichzelf kan weerspiegelen.

Iedereen die de uitgebreide Hindoeïstische religie en filosofie bekijkt kan onmiddellijk zien dat een aanmerkelijk deel niet meer is dan een geweldige hoeveelheid aangegroeide literatuur, die in de loop van duizenden jaren gevormd is rondom de kern van fundamentele en waarachtige waarheden. Bij het begin van elke spirituele beweging beschikken zij, die de drijvende kracht hierachter vormen, over tenminste enige rechtstreekse kennis van waarheden en zij proberen hieraan vorm te geven in verkorte, eenvoudige en veelbetekende taal. Deze literatuur dient slechts als het voertuig van de werkelijke waarheden die zij hebben ervaren en is een weerspiegeling van die waarheden, voor zover dit mogelijk is middels het ruwe en onvolmaakte medium van een taal. Met het verstrijken van tijd veranderen dingen. De plaats van hen die direct weten wordt ingenomen door hen die uit de tweede hand kennis hebben en door hen die nog maar studenten zijn, voor wie waarheid niet meer wordt dan een zaak van verstandelijke kennis en discussie. Terwijl zij het rechtstreekse contact met de werkelijkheden van de waarheden die zij bestuderen en uitleggen verloren hebben, worden zij steeds meer geïnteresseerd en betrokken in vragen over uitdrukking en interpretatie. Zo ontstaat er een grote hoeveelheid literatuur die kunstmatig geschapen is omwille van het bevredigen van het intellect. Een deel van deze literatuur heeft nog steeds enige waarde omdat het uitweidt

over en tot op zekere hoogte dient voor het geven van een verklaring van de voorname waarheden. Maar veel hiervan heeft geen waarde, omdat er geen verband bestaat met de betrokken feiten. De onderzoeker met onderscheidingsvermogen kan middels zijn intuïtie de verschillende genres literatuur onderverdelen in wat van wezenlijk belang en wat onecht is.

Bij het bestuderen van elk diepgaand onderwerp moeten we op de verschillende aspecten vanuit diverse oogpunten letten om voldoende greep te krijgen op het gehele onderwerp. Dit is niet makkelijk omdat, naarmate een onderwerp zich dieper bezighoudt met de problemen van het leven, het aantal aanrakingspunten met het leven en zijn manifestaties veelvuldiger is en het des te moeilijker wordt om het grondig te bestuderen. In werkelijkheid is het leven in wezen één en om daarom een aspect goed te begrijpen is, strikt genomen, de studie van alle andere oogpunten een vereiste. Het is waar dat men al de samenstellende delen moet kennen om kennis te hebben van het geheel, maar het is eveneens waar dat men bekend moet zijn met het geheel om elk onderdeel volledig te kennen. Alle dingen zijn met elkaar verbonden, hoewel we misschien niet in staat zijn om dit verband te onderkennen. Daarom namen Hindoe-wijzen niet de moeite om de natuurverschijnselen uitvoerig te bestuderen, zoals de moderne wetenschap dit doet. Zij wisten dat, hoe diepgaand onze studie van elk deel van het gemanifesteerde universum ook is, wij het nooit volledig en waarlijk kunnen kennen. Zij richtten zich op het Geheel, de onderliggende Realiteit, waarbij zij wisten dat de essentie en de werkelijkheid van alles, gezien in het juiste perspectief, gekend zou kunnen worden. Want iemand die het Geheel kent, heeft wezenlijke kennis van al de talloze samenstellende onderdelen en als het om de een of andere reden noodzakelijk wordt om de oppervlakkige details van een specifiek levensaspect te kennen, dan kan dit in feite heel makkelijk worden gedaan.

Het totale kenbare universum is de uitwendige uitdrukking van een transcendentale realiteit, die de zintuigen te boven gaat en die zelfs buiten de grenzen van het intellect staat. Deze Realiteit, waarnaar in gewoon taalgebruik wordt verwezen als “God”, manifesteert zich enerzijds als het onbezielde universum dat we overal rondom ons heen op verschillende gebieden bespeuren. Anderzijds manifesteert deze Realiteit zich in de vorm van ontelbare individuele monaden (jivatma’s, Ganesha: de goddelijke geest in de gereïncarneerde mens), die in wezen van nature bewustzijn zijn en die beschouwd kunnen worden als actieve centra die deel uitmaken van die transcendentale Realiteit.

Het totale kenbare universum is de uitwendige uitdrukking van een transcendentale realiteit, die de zintuigen te boven gaat en die zelfs buiten de grenzen van het intellect staat.

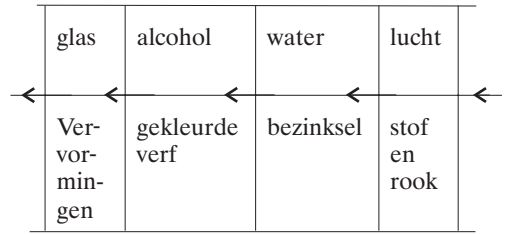
Deze eeuwige centra van goddelijk bewustzijn worden zich ervan bewust verwikkeld te zijn in het gemanifesteerde universum en spannen zich in om hun ware aard te verwerkelijken, gedurende een langdurige kringloop van evolutie die zich over een reeks van levens uitstrekt. Wanneer deze evolutie op zijn hoogtepunt is, beseft elke individuele monade dat hij goddelijk is, eeuwigdurend, onafhankelijk en in essentie één met de onderliggende Realiteit van het universum, en dat de doorge maakte zorgen, het ondergane leed en het verrichte werk deel uitmaakten van een grote begoocheling die een noodzakelijk onderdeel vormt van het evolutieproces.

Het is niet nodig hier in te gaan op metafysische vragen. Wat is de aard van het universum en van de monaden? Waarom waren deze monaden aanvankelijk betrokken in dit wereldproces? Dit zijn interessante vragen, maar zij gaan in werkelijkheid het intellect te boven en kunnen daarom nooit naar tevredenheid met het verstand beant-

woord worden. Dit zijn fundamentele vragen (atiprasna) die alleen verklaard – of liever gezegd opgelost – kunnen worden door Zelfrealisatie binnen de stilte en diepte van ons eigen bewustzijn. In elk geval houden we ons nu niet met deze vragen bezig. We zijn alleen maar geïnteresseerd in fundamentele en praktische vragen, zoals hoe deze monaden of centra van goddelijk bewustzijn, die ontdekken verwickeld te zijn in lijden en begoocheling, zichzelf kunnen bevrijden van deze beperkingen en uit deze pijnlijke omstandigheden kunnen komen door een voortschrijdend proces van Zelfrealisatie.

Een objectieve wetenschappelijke studie van de totale samenstelling van deze monaden en van de verborgen zijde van het gemanifesteerde universum door de methodes van yoga had het volgende aan de oude wijzen, waarvan velen vervolmaakte wezens waren (siddha-purusha's), aange-toond: ofschoon iedere monade naar zijn wezenlijke en innerlijke aard niets meer is dan een centrum in het universele goddelijke bewustzijn, is de monade geassocieerd met materie van verschillende gebieden die zijn lichamen of kosha's (Ganesha: één van de vijf omhulsels, voertuigen van de mens) vormen. Door deze lichamen functioneert het bewustzijn van de monade of jivatma op de respectievelijke gebieden van het gemanifesteerde universum, fysiek en bovenfysiek.

Ofschoon op de hogere spirituele gebieden de monade zijn ware aard beseft, die wordt aangeduid met de uitdrukking satchit-ananda (het zijn- bewustzijn-gelukzaligheid), beperkt en verduistert iedere afdaling in de lagere gebieden zijn bewustzijn in belangrijke mate. Daardoor zijn de beperkingen op het fysieke gebied, dat het laagste is, zo groot als maar mogelijk is en daarom is het besef van de goddelijke aard afwezig. Het totale menselijk wezen kan daarom het best beschouwd worden als een concentrische manifestatie van de Realiteit door middel van een reeks voertuigen waarvan de materie zich steeds meer verdicht, voertuigen die in toene-mende mate het bewustzijn verduisteren

en de vermogens beperken. Hoe deze voortschrijdende verduistering van bewustzijn plaatsvindt door het passeren van verschillende gebieden van materie kan met behulp van het volgende experiment, gebaseerd op het lichtverschijnsel, begrepen worden.

Als een lichtstraal door verschillende soorten materie gaat, zal achtereenvolgens elk gebied van materie de sterkte van het licht doen afnemen en de samenstelling hiervan veranderen. Het licht dat tenslotte tevoorschijn komt, zal beïnvloed zijn door opname en vervorming van al de interve-niërende materie zoals uit het onderstaande schema blijkt.

Op welke wijze kunnen we de wijzigingen die door de materie wordt voortge-bracht minimaliseren? Door gewoon de onzuiverheden en de vervormingen die erin voorkomen te verwijderen. Verwijder door opname de rook uit de lucht, neem door chemische middelen kleur uit alcohol weg, verwijder bezinksel uit water door centrifugeren en verwijder vervorming uit glas door verhitten en langzaam laten af-koelen. Het licht dat tevoorschijn komt zal bijna zo helder en zuiver zijn als het oorspronkelijk was.

We kunnen ons voorstellen dat het hoogste bewustzijn van de monade hetzelfde meemaakt wanneer het door de materie van verschillende voertuigen stroomt. Als het bewustzijn uiteindelijk in de menselijke hersens verschijnt, is het dus grotendeels gewijzigd en door alle tussenliggende voertuigen verduisterd. Enkele wijzigingen en beperkingen horen bij het functioneren van bewustzijn door die respectievelijke voertuigen, terwijl andere veroorzaakt worden door onvolmaaktheden van de voertuigen, of door onzuiverheden of ver-

vormingen teweeggebracht worden gedurende de loop van evolutie. De eerstgenoemde duren voort zo lang het bewustzijn belichaamd blijft; de laatstgenoemde kunnen verwijderd worden door spirituele oefeningen en beoefening van de zelfdiscipline van yoga.

Wanneer het proces van volmaking en zuivering voltooid is, kan bewustzijn door de voertuigen functioneren zonder verduistering en beperkingen, voor zover dit mogelijk is binnen de begrenzingen waarnaar in het bovenstaande is verwezen. Dit is innerlijke bevrijding, bereikt tijdens het fysieke leven (jivanmukti). Wanneer het bewustzijn de lagere voertuigen achter zich heeft gelaten, verdwijnt zelfs de laatstgenoemde soort beperkingen en is bevrijding buiten het lichaam (videhamukti) bereikt.

Aangezien bevrijding of verlichting beschouwd kan worden als een uitdrukking van bewustzijn, zonder in overwegende mate belemmerd of verduisterd te worden door de voertuigen, moeten de inspanningen om de toestand van verlichting te bereiken voornamelijk gericht zijn op de reorganisatie en zuivering van de voertuigen. Eigenlijk is zelfs het gewone bewustzijn, dat door de fysieke hersenen uitgedrukt wordt, ontleend aan het zuivere en volmaakte bewustzijn van Brahman. Daarom zijn alle uitdrukkingen van bewustzijn uitdrukkingen van Goddelijk Bewustzijn. Doch de beperkingen die door de lagere voertuigen op dit bewustzijn worden opgelegd zijn zo ingrijpend, dat er nauwelijks iets gemeenschappelijk is tussen de uitdrukkingen op de lagere en hogere gebieden van bewustzijn.

Daarom is het de eerste taak van de leerling (sadhaka) om niet te proberen verlichting te verwerven, maar om de drukkende verduisteringen, die door de voertuigen uit de lagere gebieden opgelegd worden, weg te nemen, zodat hij te werk kan gaan in het licht dat op de spirituele

gebieden door de ijlste voertuigen heen straalt. Het is dit licht dat het licht van buddhi is. De leerling moet gedurende lange tijd in het licht van dit spirituele bewustzijn werken. Slechts wanneer het proces van zuivering en volmaaktheid is voltooid, is hij in staat de ijlste sluiers te doorbreken en verlichting te bereiken.

Uit hetgeen is gezegd volgt ook dat de bevrijding van de jivatma of monade een geleidelijk en voortschrijdend proces moet zijn en voor de leerling is het niet noodzakelijk om op resultaten te wachten tot het laatste stadium is bereikt. In feite beginnen veranderingen in het bewustzijn te verschijnen, zodra een aanvang wordt gemaakt met het proces van zuivering en harmonisatie, ofschoon deze veranderingen zich niet hoeven te manifesteren in een vorm die de leerling verwacht of wenst. Om een voorbeeld te noemen: veel leerlingen verwachten visioenen en dergelijke te zien bij het in de praktijk beginnen te brengen van om het even wat. Maar doorgaans gebeurt zoiets niet. Alles wat de leerling waarschijnlijk ervaart is een innerlijke vrede en kracht, het ontluiken van een vermogen om de vraagstukken des levens in te zien, zijn begoochelingen te doorzien en een helderder kijk te verkrijgen op zijn zwakheden en dwaasheden. Soms, als er een grote mate van onzuiverheid verborgen is in de lagere voertuigen, kunnen de daarmee overeenkomende zwakheden tevoorschijn komen en de leerling kan zo waar een tijdelijke toename van geestelijke verwarring gewaarworden en achteruit gaan op moreel gebied. Maar als hij deze zaken als een vanzelfsprekendheid opvat en op intelligente wijze vastberaden op zijn doel afstevent, dan zullen deze wolken zeker geleidelijk oplossen waardoor er meer licht doorheen kan schijnen.

Uit: *The Theosophist*, februari 2004
Vertaling: Ton van Beek

Hans Gerding, onze nieuwe hoogleraar (interview)

Dr. Hans Gerding is bijzonder hoogleraar metafysica in de geest van de theosofie aan de Faculteit van de wijsbegeerte van de Universiteit Leiden.

Johan van der Poll, vice-voorzitter van de TVN had een vraaggesprek met hem.

J vd P: Je bent directeur van het Parapsychologisch Instituut in Utrecht. Hoe ben je met de theosofie in aanraking gekomen?

HG: Al in het eerste jaar van mijn filosofiestudie in Amsterdam, meer dan dertig jaar geleden inmiddels, ging ik af en toe op zondagmorgen naar het Centraal Station. Daar werden lezingen gegeven over theosofie. Heel bijzonder vond ik dat, omdat ik daar dingen hoorde waarover op de colleges die ik aan de universiteit volgde, nauwelijks werd gesproken.

J vd P: Zoals wat bijvoorbeeld. Kan je daar iets meer over zeggen?

HG: Wat me aansprak was dat theosofen zich richten op een geestelijke werkelijkheid, die ook ervaren kan worden. Een 'eye-opener' was destijds voor mij dat er openlijk gesproken werd over inzichten die buiten het strikt wetenschappelijke en rationele denken werden verworven, en waarbij de oude wijsheidstradities verbonden werden met in het hedenervaarbare inzichten. Ik herinner me bijvoorbeeld een lezing over het oude Egypte waarin op die manier iets dat in de tijd ver weg is toch ineens heel dichtbij kwam.

J vd P: Had je voor je studententijd ook al interesse in de theosofie?

HG: Van kinds af aan heb ik altijd het idee gehad dat mijn leven (en ieders leven natuurlijk) onderdeel is van een groot geheim dat ik zelf moest zien te ontraadselen langs een innerlijke weg. In mijn puberteit was dat contact meer op

de achtergrond, maar het kwam terug toen ik filosofie ging studeren.

J vd P: Kan je wat raakvlakken aangeven van je filosofiestudie van destijds met de theosofie?

HG: In de boeken van de filosoof en theosoof prof. Poortman las ik over buit lichamelijke ervaringen. Dat herkende ik uit mijn kindertijd. En ook later, in mijn studententijd, is het me (incidenteel) gelukt om zulke ervaringen op te wekken met ademhalings technieken. Zo leerde ik in mijn eigen ervaringswereld iets kennen uit het theosofisch gedachtegoed. Oude kennis over de ziel die na de dood het lichaam verlaat en aan een reis begint, als voorbeeld van een oud niet-wetenschappelijk en niet-rationeel inzicht dat via eigen ervaring ineens heel dichtbij komt. De dood is in de filosofie een belangrijk onderwerp, dat je naar mijn mening niet kunt onderzoeken zonder je te verdiepen in wat Poortman 'hylisch pluralisme' noemt (meervoudige stoffelijkheid, J. v.d. P.) en ervaringen van uitredingen.

J vd P: Nu ben je bijzonder hoogleraar voor de stichting Proklos aan de Universiteit Leiden met als leeropdracht: Metafysica in de geest van de theosofie. Wat is voor jou de uitdaging in deze leeropdracht?

HG: Het is een uitdaging met vele facetten. Mijn belangrijkste taak is om studenten zo met het werkveld van de leerstoel in contact te brengen dat zij gestimuleerd worden om daarin hun eigen weg te zoeken. Want het werkveld nodigt

natuurlijk wel uit tot het stellen van fundamentele vragen zoals bijvoorbeeld vragen over zelfrealisatie. Zelfrealisatie heeft niet alleen implicaties voor je eigen leven, maar ook voor je standpunten in wetenschap en filosofie. Ik wil in studenten hiervoor openheid en enthousiasme prikkelen. Hoe elke student dat oppakt voor zichzelf is verder aan hem of aan haar.

Op een belangrijk accent in de leeropdracht wil ik nog wijzen. Het gaat om 'metafysica in de geest van de theosofie'. Dat betekent dat de collegezaal geen theosofische loge is. Ik vind het een uitdaging om belangrijke theosofische noties zoals bijvoorbeeld een zuiver geestelijke kern in de mens, astrale werelden of reïncarnatie te verbinden met denkbeelden en ontdekkingen van hedendaagse filosofen en wetenschappers. Mensen als Carl Jung, Rupert Sheldrake, Ian Stevenson en vele anderen. Het is, ook voor de toekomst van de theosofie, belangrijk om een brug te bouwen tussen het werk van Blavatsky, Leadbeater en anderen, en wat er na hen ontdekt is. En daarbij gaat het niet alleen om het westen. De oosterse ervaringsdeskundige en wetenschapper dr. B. Goel bijvoorbeeld heeft in verband met zijn kundalini proces heel interessante dingen geschreven over het verschil tussen psychoanalyse en spirituele groei. Hier valt dubbele winst te behalen. De theosofie kan aansluiting vinden bij hedendaagse filosofen en wetenschappers, en kan zo bovendien zoeken

naar wetenschappelijke onderbouwing voor inzichten die eerst alleen door enkelen ervaren werden.

Er speelt ook nog iets anders dat ik belangrijk vind. Mijn leermeester prof. Tenhaeff sprak op zijn colleges over de heuristische waarde van esoterische denkbeelden. Hij bedoelde daarmee dat parapsychologen die denkbeelden serieus moeten nemen en moeten bezien of daaruit hypothesen voor wetenschappelijk onderzoek zijn af te leiden. Dat is in de parapsychologie zeer goed mogelijk en is in feite ook gedaan.

J vd P: De theosofie pretendeert een synthese te zijn van wetenschap, religie en filosofie. Hoe zie jij deze synthese in jouw werkzaamheden voor Proklos?

H G: Ik associeer zo'n synthese, vrij naar Schopenhauer, met 'empirische metafysica'. Daaronder zou je kunnen verstaan: onderzoek naar het hele spectrum van ervaringsmogelijkheden van de mens, waarbij wetenschap, filosofie en religie elkaar verhelderen vanuit ervaring. In religie als blind geloof in dogma's die door andere mensen opgesteld zijn, zie ik niet zoveel. Wat mij interesseert is dat bijvoorbeeld een praktijk als meditatie een eigen empirie kent en je tot inzichten brengt, zoals de ervaring van een groeiende openheid, betrokken afstandelijkheid, liefde en bewustzijn als essentie. Dat element van toetsbaarheid zorgt ervoor dat je dit niet op gezag hoeft te geloven, maar dat je het zelf kunt ervaren. Dat je hierbij

veel kan leren van de overgeleverde wijsheidstradities en verder moet kijken dan de grenzen van onze westerse cultuur hoeft ik tegen de lezers van Theosofia natuurlijk niet te zeggen. Openheid voor de wijsheid van andere culturen hebben we in het westen juist mede te danken aan de theosofen.

J vd P: In de Theosofie kennen wij de zogenaamde drie doeleinden. Het derde doeleinde houdt zich bezig met het onderzoeken van de onverklaarde wetten in de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn. Kan je vertellen hoe jij je werkzaamheden in Leiden daarin plaatst? Doe je dan ook onderzoek?

H G: In Leiden richt ik me op onderwijs. Dat neemt niet weg dat ik me voor Proklos ook met onderzoek bezighoud. Ik ben nu, op uitnodiging, bezig met een studie over de vraag hoe pastoraal werkers om kunnen gaan met mensen die in grensoverschrijdende ervaringen terecht zijn gekomen en die de weg kwijt zijn. Die studie presenteert ik volgend jaar op een congres.

Experimenteel onderzoek dat ik veel gedaan heb is het zogeheten Ganzfeld-onderzoek: experimenten in een laboratorium die ons wijzer moeten maken op het gebied van telepathie.

J vd P: Het begrip Ganzfeld-onderzoek zal niet voor iedereen duidelijk zijn.

H G: Het gaat om een telepathie-experiment met een 'zender' en een 'ontvanger' dat wereldwijd door diverse

onderzoekstellingen wordt gedaan. Zodoende kunnen de resultaten van diverse onderzoekers met elkaar gecombineerd worden en kun je meer gefundeerd uitspraken doen over deze tak van onderzoek.

Het komt hierop neer: Ganzfeld betekent 'egaal veld'. Dat slaat op de ervaringswereld van de ontvanger die halve pingpongballen over de ogen geplakt krijgt waarboven rood licht schijnt. Tevens hoort hij 'witte ruis' door een koptelefoon. Zijn visuele ervaringswereld is egaal rood en zijn auditieve ervaringswereld is ook egaal door de ruis. Hij krijgt geen gestructureerde informatie meer uit zijn omgeving, want die is kunstmatig egaal gemaakt. Hij komt dan open te staan voor indrukken die van binnenuit komen. Alles wat hij innerlijk ervaart moet hij uitspreken en dat wordt via een koptelefoon gehoord door de zender die in een andere kamer naar een afbeelding zit te kijken. Dat is een foto waar van alles en nog wat op kan staan; een olifant in Afrika, iemand met een rare hoed op, een olietanker op zee, en ga zo maar door. Aan het einde van het experiment krijgt de ontvanger vier platen te zien. Een ervan is de plaat die de zender bekeek. Het gaat er dan natuurlijk om dat de ontvanger, die op basis van zijn indrukken moet kiezen, de juiste plaat weet aan te wijzen. De kans lijkt een op vier omdat er vier platen zijn. Als er sprake is van telepathie moet je hoger uitkomen, wat in een hele reeks experimenten ook zo is. Maar, we kijken er niet

alleen naar of we zo telepathie kunnen bewijzen. We kijken ook naar interessante achtergrondinformatie; welke mensen doen het beter, wat hebben zij dat anderen niet hebben? Hier is nog veel meer over te vertellen, maar dit is in het kort de basisgedachte.

J vd P: Het derde doeleinde houdt vooral de spirituele groei in van de mens. Kan jij daar iets over vertellen i.v.m. je werkzaamheden in Leiden?

H G: Spiritualiteit is eigenlijk iets heel intiems en niet uit te leggen zoals wiskunde. Net zo goed als universitair onderwijs gericht hoort te zijn op vorming van autonoom denkende mensen, zo probeer ik in mijn colleges bij de presentatie van het werkveld van de leerstoel ook te prikkelen tot nadenken over spiritualiteit. Spiritualiteit is een wezenlijk onderdeel van onze leerstoel.

Naast de academische kant van spiritualiteit is er ook een persoonlijke kant. Ik vind dat je je, juist bij dit onderwerp, niet kunt baseren op boekenwijsheid alleen. Zelf mediteer ik elke dag een half uur. Dat doe ik sinds mijn studententijd.

J vd P: In de Theosofie staat een ethische levensbeschouwing centraal en je vindt er veel psychologie in terug. Kun je ook zeggen dat je veel theosofie terug kunt vinden in parapsychologische denkbeelden?

H G: Filosofen over parapsychologie brengt je inderdaad bij theosofische denkbeelden. Wat mij aanspreekt is de volgende gedachtegang, die uitgaat van het geestelijk overschrijden van de grenzen van ruimte en tijd. Een droom die

op de toekomst betrekking heeft (tijd) of op iets dat elders gebeurt (ruimte) is, kort door de bocht gezegd, paranormaal. Dat doorbreken van grenzen kan weliswaar niet naar willekeur, maar, je komt het tegen in de ervaringen van mensen en ook in de uitkomsten van experimenten. Dat betekent dat je je aanwezigheid, ook al is het zeer fragmentarisch, tot buiten de grenzen van ruimte en tijd kunt uitbreiden. Dat vind ik een duizelingwekkende gedachte. Dit gaat in de richting van het ervaren van universele aanwezigheid. Hier zie je hoe je vanuit de wereld van de parapsychologie in de wereld van de theosofie terecht kunt komen.

J vd P: De Theosofie heeft ideeën over de vorming en ontwikkeling van het universum en de daaruit voortkomende mens, macrokosmos en microkosmos, zonder echter te pretenderen de hele waarheid in pacht te hebben. Dat stuit nogal eens op weerstanden. Zijn hier overeenkomsten met jouw parapsychologische onderzoek?

H G: Ja, dat klinkt bekend. Veel mensen denken dat ik anderen wil overtuigen, alsof ik een soort missionaris van de parapsychologie zou zijn. Dat is absoluut niet zo. Ik geef de feiten, met hun onduidelijkheid en open vragen erbij. Daar kan iedereen dan zelf zijn eigen gedachten over vormen.

J vd P: Laatste vraag: Hoe vind je huidige werk als hoogleraar in Leiden?

H G: Voor de studenten is het goed dat zij zich op een academisch verantwoorde

W i e i s . . .

wijze kunnen verdiepen in alles wat er via het werkveld van de leerstoel aan de orde kan komen. Dat is extra belangrijk omdat een grote en groeiende groep jonge mensen hier steeds meer geïnteresseerd in raakt. Dit belang staat voorop, nu en voor de toekomst.

Persoonlijk vind ik het contact met de studenten en met

collega's inspirerend en stimulerend. Dat geldt ook voor de andere activiteiten die ik vanuit de leerstoel ontplooi. Ik hoop dat dit zal leiden tot vruchtbare jaren.

J vd P: Hans, ik wil je bedanken voor het gesprek dat wij gehad hebben. In dit gesprek heb je veel over jezelf verteld en duidelijk de doelen die je je

gesteld hebt weergegeven. Ik wens je veel succes toe met je colleges Metafysica in de Geest van de Theosofie aan de universiteit in Leiden. Ik weet zeker dat we nog veel van je zullen horen.

Er bestaat niet zoiets als ketterij; want geen mens is de rechter en meester van een ander mens in welke gedachtesfeer dan ook, of dit nu op het gebied van godsdienst, politiek, zeden of filosofie ligt. Gedachten moeten vrij en ongebonden zijn, anders krijg je stagnatie en dood. Maar omdat dat waar is, moeten we niet de onlogische gevolgtrekking maken van: 'het doet er niet toe, wat ik denk.' Het doet er enorm veel toe wat je denkt. Als je verkeerd denkt, zul je verkeerd handelen; als je laag denkt, zal je handelen in overeenstemming zijn met je denken. Dus denk zo edel, zo hoog, zo zuiver mogelijk. Denk zo goed als je kunt en niet zo slecht als je kunt. Mik hoog, want hoe hoger de pijl gericht is, hoe hoger het doel is, dat hij raakt. Houd je eigen idealen hoog en edel en laat tegelijkertijd je eigen mening over anderen mild zijn en jouw idealen zullen je verheffen en je naastenliefde zal je gevallen broeder doen opstaan. Want nog nooit is iemand opgeklommen door vertrapt te worden. Een mens klimt alleen op, doordat hij bemind wordt, met al zijn zonden en de dwaze dingen die hij doet en zoals wij met onze broeders omgaan, zo gaan ook Zij die boven ons staan met ons uiterlijke zelf om.

Nu dit onze laatste les is, eindig ik met de woorden van de Upanishad (Svetāsvatara II.14):
'Het belichaamde Zelf, dat zijn wezenlijke aard schouwt, bereikt zijn ware doel en er komt een eind aan elke pijn.'

Uit: De Wijsheid van de Upanishaden,
Annie Besant

Theosofie Wereldwijd

Ierland

De Theosofische Vereniging in Ierland is onlangs aan een nieuwe fase in haar bestaan begonnen. Eind 19e-eeuw en vele jaren daarna was de Theosofie goed en sterk vertegenwoordigd in Ierland. Velen binnen en buiten de Vereniging werden door de Theosofie beïnvloed. Zoals de 'Irish Literary Revival' in de eerste helft van de vorige eeuw waarbij de bekende theosofische schrijvers W.B. Yeats en G. Russel (AE) een grote rol speelden. Geleidelijk aan echter daalde het ledental. Loges werden opgeheven en het Charter van de Ierse Afdeling werd ingetrokken, omdat er onvoldoende leden waren. Toch waren er zowel in Noord Ierland als in Ierland (het zuiden) nog enkelen die probeerden een kern van broederschap te vormen. Zonder de dienstbaarheid van deze betrokken mensen zou de Theosofie in Ierland niet hebben kunnen overleven. In Noord Ierland was dat vooral Hugh Shearman.

Ongeveer twee jaar geleden, in september 2003, ontstond er in Limerick in Ierland een nieuwe loge en ook in Belfast in Noord Ierland werd de kleine theosofische groep

sterker en de belangstelling voor Theosofie nam toe. Op 25 juni 2005, in de week van de zomer zonnenevend, kwamen theosofen uit Noord Ierland en Ierland bij elkaar voor de conventie van 'heel Ierland.' Doel was om vanuit de geest van broederschap een nieuwe vorm van bestuur voor de T.S. in Ierland het licht te doen zien. Dr. John Algeo (vice president van de T.S.) hield een lezing over 'De zeven stralen: sleutels voor wereldvrede en persoonlijke heilheid.' Radha Burnier, President van de T.S. zond haar goede wensen aan de Ierse broeders. Het bestuur van de Ierse sectie werd gekozen, met mevr. Marie Harkness als voorzitter.

(verkorte weergave uit: *The Theosophist*, augustus 2005)

Griekenland

Vier en vijftig jaar geleden bezocht Radha Burnier samen met haar vader voor de eerste keer Griekenland. Van 6 juli t/m 11 juli 2005 bezocht zij de Griekse Afdeling weer en inspireerde en ontroerde veel leden door haar aanwezigheid en door de vier lezingen die zij hield. Haar eerste lezing: 'Van menselijk tot bovenmenselijk leven' werd door 200 mensen

bezocht. Een bijzonder groot aantal, als we bedenken dat de meeste inwoners van Athene in de zomer de stad verlaten. Haar twee volgende lezingen (respectievelijk voor belangstellenden en leden) werden op het hoofdkantoor van de Afdeling gehouden. Het Parthenon op de Acropolis waar in de oudheid veel wijze mannen en vrouwen spraken, was de plaats van samenkomst voor Radha's laatste lezing: 'Volledig leven en vredig sterven.' De bijeenkomst begon met een 'hymne van Proclus tot de godin van wijsheid Athena.'

De Griekse Afdeling ontving haar Charter in 1928, maar de eerste loge werd al in 1879 op Corfu opgericht. De laatste twee jaar zijn de activiteiten enorm toegenomen. In Athene komt binnenkort een nieuwe loge: Hypathia. Verder zijn er enkele theosofische boeken vertaald, o.a.: *De Sleutel tot de Theosofie* en *De Stem van de Stilte*. De web-site in het Engels en Grieks werd in het eerste jaar al door 120.000 mensen bezocht. De Griekse Afdeling is van plan om meer internationale sprekers uit te nodigen en contact te leggen met theosofische Afdelingen in andere landen.

(verkorte weergave uit: *The Theosophist*, september 2005)

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

Het web der schepping, Theosofie en kunst in Nederland van Lauweriks tot Mondriaan, Marty Bax Uitgeverij SUN. Prijs circa €39,50, ISBN 90 8506 192x circa 450 pagina's, rijk geïllustreerd, deels in kleur

Marty Bax heeft als kunsthistoricus in opdracht van musea en instellingen aan vele exposities en projecten meegewerkt, zoals *The Spiritual in Art. Het mysterie van de abstracten 1890-1985* (Den Haag 1987), *Mondriaan aan de Amstel 1892-1912* (Amsterdam 1994) en *Organische architectuur. Mens en natuur als inspiratie voor het bouwen* (Amsterdam 2002-2003).

Het web der schepping

In de tweede helft van de negentiende eeuw veranderde het stroomgebied van de kunst ingrijpend. Een van de nieuwgevormde rivieren was de mo-

derne theosofie, die een belangrijke inspiratiebron werd voor symbolisme, expressivisme en abstractie. In Nederland werden enkele honderden kunstenaars lid van de Theosofische Vereniging, de Nederlandse afdeling van de Theosophical Society in Adyar (India).

In *Het web der schepping* behandelt Marty Bax de relatie tussen theosofie en kunst in een brede culturele context. De introductie van de theosofie in Nederland omstreeks 1890 was mogelijk dankzij de inspanningen van groepjes gelijkgezinden die de secularisatie van het Nederlandse geestelven vanaf 1850 op gang brachten: liberale vrijmetselaren, vrijdenkers van De Dageraad en spiritisten van allerlei slag. Netwerkonderzoek naar deze groeperingen en een sociale stratificatie van de leden van de Theosofische Vereniging leggen in deze studie het bredere culturele fundament waarop de kunst zich vanaf 1895 ontwikkelde.

In de Nieuwe Kunst, de geometrische richting in de kunstnijverheid, in het bouwkundig expressivisme van de Amsterdamse School en in diverse richtingen in de schilderkunst, van realistisch tot abstract, zijn theosofische ideeën richtinggevend geweest. Marty Bax verklaart voor het eerst in de geschiedenis de diepere relatie tussen de theosofie, de abstracte schilderkunst van Piet Mondriaan en diens baanbrekende artikelen in het tijdschrift *De Stijl*.

(informatie uitgever)

Filosofische implicaties van grensoverschrijdende ervaringen, Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar "metafysica in de geest van de theosofie", Hans Gerding, Universiteit Leiden, 4 februari 2005, 27 blz.

Alweer een jaar geleden aanvaardde Hans Gerding zijn bijzonder hoogleraarschap aan de Universiteit van Leiden met een rede over grensoverschrijdende ervaringen en hun filosofische implicaties. Na Poortman, Dubbink en Van Vledder staat hij nu voor de taak inhoud te geven aan de uitdrukking "metafysica in de geest van de theosofie". Ieder brengt natuurlijk zijn eigen expertise mee: zo zal Gerding kunnen putten uit zijn parapsychologische achtergrond. Hij is al vele jaren een bekende naam in de wereld van de Nederlandse parapsychologie.

Metafysica staat al heel lang in een kwaad daglicht. Sinds Kant wordt onze tijd "post-metafysisch" genoemd. Dat wil zeggen: sinds Kant moeten we uitsluitend nog afgaan op wat

B o e k & p e r i o d i e k

onze zintuigen ons vertellen bij het zoeken naar betrouwbare kennis. Alle andere kennis – over de ziel, het leven na de dood, God en dergelijke – valt niet met zekerheid door ons te kennen. (Overigens gold dit volgens Kant alleen voor de theoretische rede; voor de praktische rede, d.w.z. ons dagelijks leven, waren deze begrippen toch onontbeerlijk). Dat is dan ook de reden dat het moderne wereldbeeld materialistisch is. Want met de fysieke zintuigen valt alleen een fysieke wereld waar te nemen. Wetenschap en fysica vallen in deze visie vrijwel samen. Andere wetenschappen zoals de biologie en de scheikunde hebben dan een voorlopige status: iets is pas echt verklaard als we de verklaring in termen van subatomaire deeltjes kunnen geven. De sociale wetenschappen – zoals de psychologie, de sociologie, de geschiedwetenschap, de theologie, etc. – hebben in deze optiek een nog veel schimmiger status. In het beste geval kunnen hun inzichten (vooral die van de psychologie) herleid worden tot biochemische hersenprocessen, in het slechtste geval gaat het hier helemaal niet om wetenschap, maar om zeer trendgevoelige, sociale activiteiten, die met de waan van de dag meebewegen, maar met wetenschap als zodanig weinig van doen hebben.

Binnen zo'n wereldvisie – die door Ken Wilber treffend "platland" is genoemd – worden paranormale verschijnselen argwanend bekeken. Zij worden vaak ook met een

verwijzing naar de fysica gedefinieerd: paranormale verschijnselen zijn zaken die buiten het kader van de fysica vallen. Zij lijken te spotten met de wetten van ruimte en tijd. Over de status van deze verschijnselen wordt verschillend gedacht. Voor sommigen, de sceptische onderzoekers, is er nog nooit een paranormaal verschijnsel onomstotelijk aangetoond. Volgens anderen, de gelovigen, is het bewijsmateriaal, dat sinds de wetenschappelijke parapsychologie met haar onderzoek begon, overweldigend. Het is bijzonder moeilijk op dit gebied een waarlijk kritische houding te blijven aannemen, die noch bij voorbaat verwerpt, noch bij voorbaat aanvaardt.

Wie het bestaan van de paranormale verschijnselen aanvaardt, zal onvermijdelijk op de gedachte komen dat het materialistische wereldbeeld op de helling moet. Hoe dat wereldbeeld er dan wel uit moet zien is natuurlijk een volgende vraag. Ook daarover lopen de meningen uiteen. Maar dat deze grensoverschrijdende ervaringen filosofische implicaties hebben, dat spreekt in hun ogen vanzelf.

Hans Gerding vermeldt in zijn rede verschillende van deze grensoverschrijdende ervaringen – twee uit onze tijd en twee uit de geschiedenis. Zo is er een buikspreeker die zijn pop wijsheden kan laten vertellen die hij zelf nooit had kunnen bedenken, en een "uit-treder" die een tennisschoen ziet liggen op een dakrand, die buiten zijn normale gezichtsveld ligt. Maar ook haalt hij het

bekende voorbeeld aan van Swedenborg, die een brand in Stockholm waarnam, terwijl hijzelf zich in Gothenborg bevond, en een ander geval waarin de huishoudelijke hulp van Schopenhauer in een droom voorzag dat zij de volgende dag inkt van de vloer zou moeten opruimen omdat onze verstrooide filosoof inkt in plaats van zand over een brief had gestrooid. Het eerstgenoemde voorbeeld lijkt overigens van een andere orde te zijn; het heeft betrekking op diepere lagen in het eigen bewustzijn, terwijl de andere voorbeelden direct verband houden met de wereld van ruimte en tijd, of liever gezegd, met de overschrijding daarvan.

Misschien moeten we een onderscheid maken tussen twee basistypen grensoverschrijdende ervaringen. Bij de parapsycholoog Tenhaeff las ik ooit: "Zoals de occultisten behoren tot het studieobject van de parapsychologie, zo maken de mystici deel uit van de studie-objecten der godsdienstpsychologie" (*Het Spiritisme*, p. 340). Mystiek en occultisme, beide behorend tot het studieterrrein van de theosofie, vragen om een aparte psychologische benadering. In het occultisme (d.w.z. de helderziendheid, de uittreding, de psychokinese, etc.) worden de grenzen van de materiële wereld overschreden; in de mystiek gaat het vooral om de grenzen van de mentale wereld. Anders gezegd: bij het paranormale gaat het om de overstijging van de *zintuigen*, in de mystiek gaat het om de overstijging van het *zelf*. Er is

Boek & periodiek

geen logisch verband tussen beide: een mysticus hoeft niet helderziend te zijn, een helderziende hoeft niet wijs te zijn. Een helderziende ziet eenvoudig meer van de wereld om hem heen (aura's, geesten, engelen), een mysticus voelt de eenheid achter de zichtbare wereld aan en handelt dienovereenkomstig.

Interessant in dit verband is dat Ken Wilber, de grootste theoreticus van de transpersoonlijke psychologie, ervoor heeft gepleit het bewustzijn en de spiritualiteit op een "post-metafysische" manier te bestuderen. Hij is ervan overtuigd dat alleen die benadering kans van slagen heeft in onze moderne, materialistische tijd. Waar de traditionele boeddhist bijvoorbeeld geloofde in hemelen en hellen vol engelen en demonen, daar "weten" we tegenwoordig dat we dit moeten zien als psychologische toestanden van levende mensen. Moderne boeddhisten zoals Chögyam Trungpa en Sogyal Rinpoche passen de boeddhistische leer daarom, met veel succes, aan de smaak van het moderne psychologische publiek aan. Wilber heeft enkele jaren geleden zelfs afstand genomen van de transpersoonlijke wereld, om een eigen stroming te beginnen: de *integrale* benadering, waarvan het belangrijkste kenmerk is dat het innerlijke ervaringen in sociaal-wetenschappelijk en zelfs neurologisch verband zet. Je kunt dit zien als een wending naar de wereld van de wetenschap, in een laatste poging "te redden wat er te redden valt" van de waarhe-

den van de eeuwige wijsbegeerte.

Je kunt je inmiddels wel afvragen of "post-metafysisch" een bruikbaar label is voor dit gedachtegoed. Waarin onderscheidt dit zich nog van het materialisme, dat immers uit volle overtuiging de metafysica vaarwel heeft gezegd? Geen enkele moderne dominee of priester gelooft toch meer in een leven na de dood? Wordt hier de eeuwige wijsbegeerte niet volledig opgeofferd aan de smaak van het moderne publiek? En was dat publiek nu niet juist het slachtoffer geworden van platland? In Duitse, vaak antroposofische, publicaties wordt vaak de term "post-materialistisch" gebruikt, m.i. een veel geschikter label, dat ook veel prikkelender en provocender is. De grote opgave wordt dan wel een beschrijving te geven van dat niet-materialistische wereldbeeld, zonder terug te vallen tot dogmatisch-religieuze tijden. Wie zich, zoals Wilber, zo sterk maakt voor de innerlijke dimensie en daarvan een wetenschappelijk verantwoorde benadering wil geven, ontkomt er niet aan om deze dimensie ook op filosofische wijze te doordenken.

En daar ligt mijns inziens nu de grote waarde van de theosofie. Zij schetst een wereldbeeld dat als alternatief kan dienen voor het materialisme, maar vraagt ons niet dogma's over het leven na de dood uitsluitend als geloofsartikel te accepteren. Het pre-moderne geloof in de hemel is altijd gebonden aan een bepaalde groep gelovigen: alleen de ware

gelovige treedt toe tot de hemel, de ongelovige gaat naar de hel. In het moderne wereldbeeld is dit alles volledig gepseudologiseerd: hemel en hel staan voor geluk en ongeluk, die in *dit* leven ervaren kunnen worden. En, heel belangrijk: alle mensen, van welk geloof dan ook, kunnen dit ervaren, puur vanwege het feit dat ze mens zijn. Het "post-moderne" geloof in de hemel verruimt de blik weer van een plat materialisme naar een diepe Kosmologie, maar doet dit op een haast modern aandoende tolerante manier: alle wezens die "mind" bezitten gaan naar de hemel, simpelweg omdat de hemel haar ware thuis is.

Wie ervoor kiest zich uitsluitend te baseren op wat de zintuigen ons vertellen over de werkelijkheid, moet niet verbaasd zijn als dat leidt tot een materialistische kijk op de dingen. Maar wie doorziet dat aan dit materialistische wereldbeeld een voor-wetenschappelijke keuze ten grondslag ligt, die we collectief allemaal even zijn vergeten, staat open voor een ruimer wereldbeeld waarin ook plaats is voor innerlijke ervaringen. En wie zegt trouwens dat pas tijdens occulte of mystieke ervaringen de grenzen van ons wereldbeeld zijn bereikt? Begrijpen we de normale psychologische ervaring eigenlijk wel volledig? David Chalmers heeft in *The Conscious Mind* uit 1996 de vloer aangeveegd met de meeste, zo niet alle, materialistische visies op de mens. Hij mocht er zelfs over schrijven in *Scientific American*, het bolwerk van de materialistische wetenschap.

Er is in zijn ogen geen enkele bevredigende materialistische verklaring van het menselijk bewustzijn voorhanden. Waar rond paranormale of mystieke verschijnselen altijd nog het aura van twijfelachtigheid hangt, daar zijn alledaagse emoties en gedachten voor ieder mens een onbetwifelbare ervaring. Daarover reflecteren "in de geest van de theosofie" is een uitdaging die keer op keer weer moet worden aangegaan. Wie weet is mysterie wel dichterbij dan we denken.

Frank Visser

Legenden over Atlantis en Lemurië. W. Scott- Elliott, Uitgeverij Ankh Hermes € 17,50, ISBN 90 202 8377 4

W. Scott- Elliott was een van de klassieke auteurs van de theosofische traditie. Hij was aan het eind van de negentiende eeuw een van de eerste leden van de Blavatsky Lodge in Londen en werd in zijn tijd geroemd vanwege zijn literaire prestaties op het terrein van de esoterie. *The Story of Atlantis* werd voor het eerst uitgegeven in 1896. *The Lost Lemuria* werd voor het eerst uitgegeven in 1904.

In dit boek komen de bewoners van Atlantis en Lemurië tot leven, hun hoop en hun vrees, wat ze tot stand hebben gebracht en wat ze verkeerd hebben gedaan. De verloren gegane werelddelen worden in detail beschreven: hun ligging, hun ontwikkeling, hun flora en fauna, de mensen die er leefden, hun gebruiken, wetenschap, onderwijs en godsdienst en hun contact met vergevorderde leraren. De informatie is afkomstig uit de geschriften van Plato, uit de esoterische traditie zoals die is voortgezet in H.P. Blavatsky's *De Geheime Leer* en van helderziende waarnemingen gedaan door C.W. Leadbeater, een vooraanstaand theosoof. Zo is een nieuwe weergave tot stand gekomen van een tijdloze mythe.

Een tijdloze mythe van voorbije beschavingen komt opnieuw tot leven.

(informatie uitgever)

Als korrels tussen kaf, Aurelius Augustinus, Uitgeverij Ambo, ISBN 90 263 1745, €35.

Aurelius Augustinus leefde van 354 tot 420 en werd geboren in Tagaste in Numidië. Bijna 40 jaar lang heeft Augustinus in het Noord-Afrikaanse Hippo Regius de geloofsgemeenschap in deze havenstad als predikant gediend. Van deze aartsbisdomschop zijn ongeveer 600 preken bewaard gebleven. Zijn bekendste preken heten de *Confessiones*. In *Als korrels tussen kaf* zijn 29 preken gepubliceerd over teksten uit het Marcus- en het Lucas- evangelie.

Augustinus geeft op zorgvuldige wijze een diepzinnige en zeer praktische interpretatie van teksten uit de Bijbel die niet altijd letterlijk kunnen worden opgevat. Negen preken zijn pas sinds de zeventiende eeuw teruggevonden in verschillende bibliotheken, twee daarvan pas zeer recent. Voor theosofen is het buitengewoon interessant om overeenkomsten te zien tussen de teksten uit de Bijbel en de teksten uit de theosofische literatuur. Deze vergelijkende godsdienststudie is niet zonder reden het tweede doeleinde van de Theosophical Society. Het begrip *waarheid* wordt al direct in de eerste preek uitgebreid behandeld, "Ik ben de weg, de waarheid en het leven". Ook verder in het boek wordt dit begrip talloze malen besproken. Tegen hebzucht en materialisme wordt in de Bijbel fel van leer getrokken en Augustinus weet zijn toehoorders aan te sporen tot zelfonderzoek: "Wat doet u als iemand u als volgt zou bedreigen: Ik pak van u af wat u met zoveel inspanning hebt verworven, tenzij u voor mij een valse getuigenis zult afleggen? Ja, nu

B o e k & p e r i o d i e k

bent u in de war, nu wordt u heen en weer geslingerd.” en “Waarom verzoekt u mij om rijkdom? Let eens op aan wie ik rijkdom heb gegeven en schaam u dat u erom vraagt”. Het doorvragen aan het publiek over de betekenis van bepaalde uitspraken van Jezus Christus doet denken aan Krishnamurti die de toehoorders zelf het antwoord wilde laten vinden. Wat wordt er bedoeld met: “Schuif alles opzij en haast u naar het gestelde doel”? Augustinus bouwt zijn betoog zorgvuldig op maar geeft de toehoorders uiteindelijk een duidelijk antwoord. Ook het eerste doeleinde van de Theosophical Society, broederschap, wordt op verschillende plaatsen in de Bijbel en in andere citaten in dit boek naar voren gebracht. Apostel Paulus zei: “Wees allen eensgezind en laat er geen verdeeldheid onder u zijn.” Een-

heid wordt ons aanbevolen: “...met velen één hart hebben.” Karma en reïncarnatie lijken voor Augustinus bekende begrippen: “in dit leven vermeerderd, in het andere leven voltooid” en “...ik verzeker u, zijn loon zal hem niet ontgaan.” (Mattheüs 10,42) en “De wet bepaalt dat ieder ondergaat wat hij heeft aangericht.” (blz. 170)

Voor theosofen met enige kennis van *De brieven van de Meesters* is het gebruik van een persoonlijke God lastig, maar wel voorkomend, ook Taimni doet dit af en toe. Wie vanuit deze visie deze preken of de Bijbel leest moet maar wennen aan het gebruik van het woord en het begrip God.

“God mengt aards geluk met bittere tegenslagen om ons te laten zoeken naar ander geluk”. Augustinus bekritiseert de mensen die God alleen prijzen als het goed gaat en hem

vervloeken als het slecht gaat (blz. 15). Taimni doet dat ook als hij het begrip *Ananyata* vertaalt als “voor alles, volledige afhankelijkheid van God”. En in zijn commentaar legt Taimni dan nog uit dat alleen afhankelijkheid van God als het ons uitkomt, niet de juiste instelling is (*Self Culture* blz. 238). Het spirituele pad (steil en doornig, HPB) wordt ontegenzeggelijk ook in de Bijbel omschreven: “Smal is de weg en nauw de poort die naar het leven leidt; er zijn maar weinig mensen die daardoor naar binnen gaan.” (Mattheüs 7,13-14)

Deze preken lezen als een roman en sporen aan tot zelfbeschouwing. Zestien eeuwen geleden zijn deze preken uitgesproken en opgetekend en zij benadrukken dat de “Oude Wijsheid” heel oud is.

Govert van der Wal

Ik zag mijn Heer
met het oog van het hart.
Ik zei: “Wie zijt Gij?”
Hij antwoordde: “Gij”.

Al-Hallaj (888 - 922)

De Mahatma Brieven in The British Library in Londen

CHRONOLOGISCH:

- In 1875 wordt de Theosophical Society opgericht in New York door Mw. H.P. Blavatsky, Kolonel H.S. Olcott, W.Q. Judge en anderen.
- In september 1877 verschijnt het eerste boek van H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd*, een sleutel op de mysteriën van de oude en de hedendaagse wetenschap en godgeleerdheid.
- Tussen 1880 en 1884 vindt er, onder andere door bemiddeling van H.P. Blavatsky, een briefwisseling plaats tussen twee oosterse adepten, M. en K.H., en dhr. A.P. Sinnett, redacteur van de Brits-Indische krant *The Pioneer*, en dhr A.O. Hume, in dienst van de Britse regering in India. Uittreksels van deze bijzondere briefwisseling citeert dhr. Sinnett in zijn boeken *The Occult World* en *Esoteric Buddhism*.
- In 1885 schrijft R. Hodgson van de Society for Psychical Research (SPR) een rapport waarin H.P. Blavatsky beschuldigd wordt van bedrog en vervalsing van de brieven. Deze beschuldiging is in april 1986 minutieus ontzenuwd door Dr. V. Harrison van de SPR, een posthume rehabilitatie dus, zie *H.P. Blavatsky en de SPR*, Theosophical University Press, (www.theosofie.net/onlineliteratuur/spr/mening.htm). - In oktober 1888 verschijnt *De Geheime Leer*, de synthese van wetenschap, godsdiensten en wijsbegeerten door de "op-schrijfster" H.P. Blavatsky; in 1889 verschijnt *De sleutel tot*

de theosofie, een heldere uiteenzetting in de vorm van vragen en antwoorden van de ethiek, wetenschap en filosofie, voor de studie waarvan de Theosophical Society is opgericht; in 1889 verschijnt *De Stem van de stilte*, zijnde fragmenten van het "Boek der Gulden Voorschriften", voor het dagelijks gebruik van Lanoes/leerlingen, vertaald en van aantekeningen voorzien door "H.P.B."
- In 1891 overlijdt mw. Blavatsky, bijna 60 jaar oud.
- 1900: de laatste brief van K.H., waarin hij aanstuurt op eerlijk en open onderzoek zonder geheimzinnigdoenerij en op het opgeven van ceremoniesdat (zie *Theosofia* december 1999).
- In 1921, na de dood van dhr. Sinnett, stelt dhr. Trevor Barker zich in verbinding met Maud Hoffman, de executeur testamentair van dhr. Sinnett. Dhr. Barker schrijft de oorspronkelijke brieven over en ordent ze op thema. Dit resulteert in december 1923 in *De Mahatma Brieven* aan A.P. Sinnett van de Mahatma's M. & K.H., samengesteld en ingeleid door A. Trevor Barker, in Nederlandse vertaling bij Theosophical University Press en verkrijgbaar bij de boekhandel van de TVN.
- In 1939 worden de originelen van de Mahatma Brieven (én van brieven van Mw. Blavatsky) aangeboden aan het British Museum. De geschriften zijn immers ook uit historisch oogpunt interessant, omdat er details in staan over de geschiedenis van India.

Agenda Nederland

februari 2006

18 Studiegroep Mahatma brieven

maart 2006

- 4 Voorjaarsdag met Prof. H. Gerding "Mediumschap: psychologische, parapsychologische en esoterische aspecten"
11 Studiegroep Geheime Leer

april 2006

8 Studiegroep Mahatma brieven

mei 2006

- 13 Algemene Ledenvergadering te Amsterdam
20 Studiegroep Geheime Leer

juni 2006

- 3 Studiegroep Mahatma brieven
15-21 School of the Wisdom te Naarden, spreker: mw. Trân-Thi-Kim-Diêu

juli 2006

- 7 t/m 9 Zomerschool te Naarden: "De Mahatma Brieven", sprekers: o.a. de int. president mw. Radha Burnier

Agenda buitenland

maart 2006

24-25 Brussel: seminar o.l.v. Trân-Thi-Kim-Diêu

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Het belang van de *Mahatma Brieven* is dat metafysische begrippen voor het eerst onder woorden gebracht, benoemd en gedefinieerd worden.

Eigenlijk worden in deze brieven allerlei theosofische basisbegrippen, voor zover überhaupt in woorden te vatten, voor het eerst gedefinieerd: een tipje van de sluier van de oude wijsheid (theosofia) kan nu voor de mensheid worden opgelicht.

INLEIDINGEN:

Strikt genomen waren de *Mahatma Brieven* mijn reden om daadwerkelijk lid te worden van de TVN, de Nederlandse afdeling van de Theosophical Society.

In januari 1997 kwam ik voor het eerst als belangstellende bij een openbare lezing van Loge Amsterdam van de TVN toen Henk Spierenburg een inleiding hield over de

zeven menselijke beginselen uit de "Geheime Leer" in het "Oude Testament". Ik begon de lezingen van Loge Amsterdam hierna met belangstelling te volgen.

In 1998 zou Paul Zwollo in Loge Amsterdam drie avonden verzorgen over de *Mahatma Brieven*. Die bijeenkomsten wilde ik absoluut bijwonen en die waren alleen toegankelijk voor leden, dus zo werd ik lid van deze wereldvereniging. Heel gericht werden we op deze bijeenkomsten door de *Mahatma Brieven* geloodst die we voor die avond hadden voorbereid.

In november 1999 werd *De Brief van de Maha Chohan* besproken. Deze brief bevat het standpunt van de Chohan, die door K.H. zijn chef wordt genoemd, ten aanzien van de TS en verscheidene goede redenen, door de Chohan aan K.H. gegeven, waarom de Theo-

sophical Society een Broederschap van de Mensheid moet zijn. Deze brief werd in juli 2003 ook besproken door Mary Anderson in Naarden.

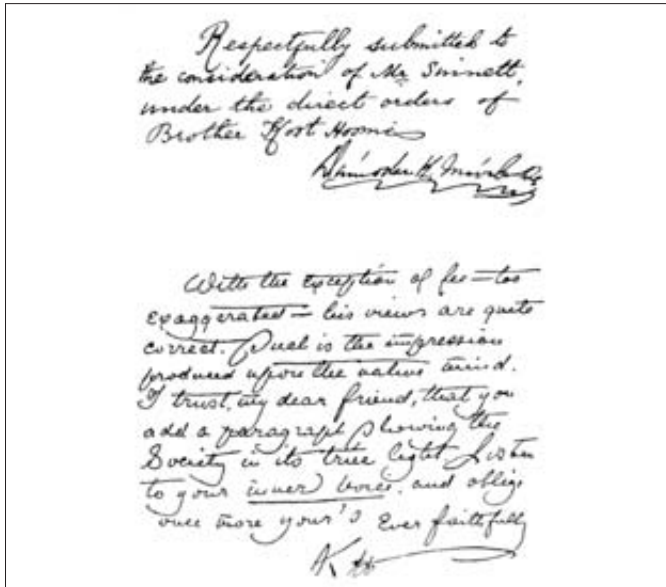
In oktober 2002 gaf Joy Mills een week lang inleidingen op de Europese School voor Theosofie in Camberley, Groot Brittannië: *Wijsheidsleringen voor onze levens vandaag, Studies in de Mahatma Brieven*. Joy Mills gebruikte *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett from the Mahatmas M. & K.H.*, transcribed and Compiled by A. T. Barker, in chronological sequence, arranged and edited by Vicente Hao Chin, Jr., uitgegeven bij Theosophical Publishing House Adyar India/Wheaton, USA en verkrijgbaar bij de boekhandel van de TVN. Joy Mills vertelde me in januari 2005 dat zij werkt aan een boek over de *Mahatma Brieven*: opletten, zij is een kenner!

In november 2003 hield Fay van Ierland in Loge Amsterdam een inleiding over de *Mahatma Brieven*.

In oktober 2004 startte de TVN met de tweemaandelijks Nationale Gespreksgroep (Studiegroep) *Mahatma Brieven* in Amsterdam.

DE BRITISH LIBRARY:

Toen ik in juli 2005 voor de tweede keer in korte tijd weer een weekend in Londen was, vond ik dat het er nu eindelijk maar eens van moest komen om de *Mahatma Brieven* echt te gaan bekijken. Ik wist dat er in het British Museum gewoonlijk één brief glas tentoongesteld werd. Ook wist ik vaag dat dat nu niet

meer zo was, dus waar nu naar toe? Eerst maar naar het British Museum, waar werd doorverwezen naar The British Library, 96 Euston Road (metro Euston). Deze nationale bibliotheek is een onderzoeksbibliotheek, geen openbare bibliotheek. Hier wordt de nationale collectie van boeken, manuscripten, kranten, tijdschriften, plattegronden, partituren, patenten, geluid- en beeldopnames geconserveerd en beschermd. De leeszalen zijn bestemd "voor iedereen die onderzoek wil doen, voor academische, persoonlijke of commerciële doeleinden". Bij de balie van de BL vroeg de medewerkster meerdere keren "Wát?" ik wilde zien, dus ik werd al ongerust en dacht bij het verkeerde adres te zijn. Met de interne telefoon mocht ik nadere inlichtingen inwinnen bij de Afdeling

Manuscripten en daar wist men meteen wat ik zocht. Om toegang te verkrijgen tot die afdeling diende er echter eerst een pasje geregeld te worden op weer een andere afdeling: allerlei gegevens moesten ingevoerd worden in de computer; daarna werden we opgeroepen en moesten we ons uitgebreid legitimeren door meerdere bewijzen over te leggen van huisadres en handtekening; we moesten aangeven hoelang we in Londen zouden blijven; we werden gefotografeerd; kregen een pasje met foto waarop een handtekening gezet moest worden (die vergeleken werd met ... enz. enz.!!). Eindelijk mochten we naar de Afdeling Manuscripten: uiteraard geen tassen, eten of drinken mee naar binnen, uitsluitend gebruik van potlood toegestaan. Binnen in de zaal moesten we weer eerst langs

de bewaking (naar de w.c., pasje mee!) en vervoegden ons bij de balie. De bibliothecarisse zocht vier nummers op in de computer (omdat we met z'n tweeën waren mochten we er ieder twee), we vulden aanvraagformulieren in met het nummer van het bureau waar we gingen zitten werken, deponeerden de briefjes in een mandje, namen plaats en het Grote Wachten begon. Eerlijk gezegd had ik geen idee van wat we te zien zouden krijgen: misschien vier brieven achter plexiglas? We keken eens rustig om ons heen: een afgesloten air-conditioned ruimte, stilte, ernstige studie, een opperhoofd (superintendent) die in de gaten hield of iedereen de manuscripten wel netjes in de houder legde en loodvetters of papier-tjes als blad-spreiders gebruikte. Gek genoeg hoefde niemand handschoenen aan. De man naast ons ging wat oneerbiedig met de manuscripten om en werd tot twee keer toe op de vingers getikt. Na ruim een half uur kwam er een bibliotheekmedewerkster met vier enorme boeken naar ons bureau. Hè?! Het bleken vier (van de zeven!) ingebonden folianten te zijn met DE brieven, briefjes, enveloppen (soms zelfs met lakzegel) en telegrammen. Direct herkende ik de handschriften van Koot Hoomi Lal Singh en van Morya. Een heel ander, prachtig regelmatig handschrift van Damodar Mavalankar. Stápelns volgeschreven vellen op dun papier, aan beide kanten beschreven: blauwig papier, roze papier, kattebelletjes ..., ook papier

V e r e n i g i n g s n i e u w s

dat al enigszins lijkt aangetast. Sommige brieven met dunne pen, sommige met potlood geschreven. Door M. tussen het blauwe handschrift van K.H. toegevoegde passages in rood. Ook zag ik de door V. Harrison van de SPR beschreven streepjes in het "ogenschijnlijk met blauw potlood geschreven" handschrift van K.H. Het waren zóveel brieven, het was overweldigend. Ik ondervond nu aan den lijve het enthousiasme van mensen die in de archieven mogen werken, zoals A. Trevor Barker destijds en nu bijvoorbeeld John Algeo met zijn vrouw Adèle die in de archieven van Adyar de brieven van H.P. Blavatsky opsporen. Ik was diep, diep onder de indruk: daar zat ik als eenvoudig lid van de Nederlandse afdeling van de TS met deze brieven, dit theosofisch erfgoed, zo maar in handen! Ik bladerde de delen door, herkende veel passages van de studie, nee, dit was werkelijk ongelooflijk ... Na een aantal uren verlieten we wat confuus de leeszaal.

Bij deze mijn aanbeveling aan elk lid van de TS om een dergelijke zinvolle expeditie naar Londen te maken en zo te ervaren van wat voor vereniging wij nu eigenlijk lid zijn ...

Els Rijneker

'Masonic and Esoteric Heritage, New Perspectives and Heritage Policies'

Indrukken van het congres gehouden op 20 en 21 oktober 2005 in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, georganiseerd door de OVN, Stichting

voor Onderzoek naar de Geschiedenis van de Vrijmetselarij in Nederland.

Dr. Marty Bax, in de Theosofische Vereniging bekend van haar proefschrift '*Het web der schepping*', Theosofie in de kunst in Nederland van Lauweriks tot Mondriaan' (zie de rubriek 'Boek en Periodiek'), was samen met drs. Andréa Kroon, voorzitter van de OVN, de initiatiefnemer tot de conferentie.

Het is onmogelijk om de 19 bijdragen die in twee dagen gepresenteerd werden hier in het kort weer te geven. De complete tekst van het congres is in boekvorm verkrijgbaar. Het was vooral het restauratiebeleid waar in deze conferentie aandacht voor werd gevraagd. Allereerst zijn tijdens de 2de wereldoorlog archieven en bibliotheken van esoterische groeperingen systematisch vernietigd. Daarnaast zijn de laatste decennia nogal wat gebouwen afgebroken omdat de historische waarde er niet van werd ingezien. Vooral plaatsen van samenkomst van de Vrijmetselaars uit de 19de en het begin van de 20ste eeuw, met veelal Egyptisch geïnspireerde decoraties, werden als kitsch afgedaan en daardoor als niet de moeite waard bestempeld. Inmiddels is de mening daarover aan het veranderen. De historische waarde van dergelijke gebouwen wordt steeds meer erkend, omdat ze een bepaalde specifieke periode vertegenwoordigen. Ik weet niet of een vergelijking met 'industriële architectuur' op z'n plaats is, maar het is iets

waar ik aan moest denken. Het heeft lang geduurd voordat de overheid de historische en daarmee soms verband houdende artistieke waarde van b.v. de Van Nelle-fabriek heeft ingezien. Voordat het zover was zijn al vele gebouwen, zo typerend voor het architectonische landschap van de Industriële Revolutie, verloren gegaan. Slechts een enkele schoorsteen van een steenfabriek of hal van een textielweverij is de dans ontsprongen.

De conferentie, enkele impressies

Prof. dr. Wouter Hanegraaff, van de Leerstoel Geschiedenis van de hermetische filosofie en verwante stromingen aan de Universiteit van Amsterdam. Hij sprak over 'Westerse Esoterie en de Status van het Beeld'.

Drs. Melanie Öhlenbach, student Vergelijkende Religie aan de Universiteit van Marburg sprak over de invloed van de Theosofische ideeën van Jacob Böhme op de 'Kleurenleer van Philip Otto Runge'. Het is Runge die het voorwerk gedaan heeft voor de kleurentheorie van Goethe. De theosofische ideeën komen onder andere tot uiting in de betekenis van de kleuren.

Dr. Helmut Zander, als lector Moderne Geschiedenis verbonden aan het instituut voor geschiedenis studie aan de Humboldt- Universiteit in Berlijn, sprak over 'Het Eerste Goetheanum in Dornach, door Rudolf Steiner en het Begrip van Occulte Ruimte'

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Dr. Marijo Ariëns-Volker, onafhankelijk kunsthistoricus in Den Haag liet ons het 'Alchemistische, Kabbalistische en Occulte Symbolisme in het werk van Pablo Picasso en zijn tijdgenoten' zien. Het was verbazingwekkend hoe de vorm van enkele Hebreeuwse letters overeenkomt met de compositie en houding van de figuren op het schilderij 'Les Demoiselles d'Avignon'. Er is een letter te herkennen, die refereert aan het samengaan van het mannelijke en vrouwelijke aspect en de personificatie van creatieve kracht. De hand, links bovenin het schilderij is eerder steeds geduid als een compositorisch decoratief element. Mw. Ariëns legt een verband met de Tarotkaart van de Duivel met een afbeelding van de hand met gespreide vingers, precies als op het schilderij. Het wierp een compleet ander licht op de opstelling van de figuren en de diepere, mystieke betekenis ervan. Het gebruik van het sterke lichtcontrast met de dualiteit licht en donker, zou kunnen refereren aan de reis van de te initiëren kandidaat, die van donker naar licht gaat. Van Picasso is bekend dat hij een tijd lid is geweest van de Orde der Martijnisten.

Alan B. Solomon, makelaar in onroerend goed en onafhankelijk historicus in New York, vertelde een interessant verhaal over een intrigerend metselwerk van 3 boven elkaar geplaatste driehoeken, dat tevoorschijn is gekomen na restauratie van het gebouw 211 Pearl Street, nog geen 400 meter van Ground Zero verwij-

derd, dat was beschadigd en genomineerd voor de sloop. Dhr. Solomon heeft zich er sterk voor gemaakt het gebouw, althans de voorgevel en de zijgevel met het bedoelde metselwerk, te behouden. Dhr. Solomon heeft zich verdiept in de betekenis van de symbolen en vermoedt dat het een geometrische Christelijke representatie is van de 'Philosopher's Stone', uitgewerkt door de architect Ithiel Town als document van de herleving van de Grieks/Egyptische geïnspireerde bouwkunst in het begin van de jaren 1830 in Amerika. Hij weet dit echter niet zeker en roept de aanwezigen op mee te denken over de mogelijke betekenis.

Het curieuze is dat de middelste driehoek is uitgevoerd in specielijnen op de gemetselde muur, terwijl de bovenste en onderste zijn uitgevoerd met de baksteen als vormelement. Nog curieuzer is dat de middelste driehoek een gelijkzijdige driehoek lijkt, maar dat bij nadere beschouwing niet is. Het blijkt dat de tophoek 60° is, maar dat de rechter basishoek slechts 57° en de linkerbasishoek 63° is. Deze onregelmatigheid lijkt bewust weergegeven te zijn. Dhr. Solomon heeft een dergelijke driehoek terug kunnen vinden op een portret van Ithiel Town, geschilderd door Frederick R. Spencer in 1839. Daarop is in een schetsboek op de achtergrond een afbeelding van de driehoek te zien, vervat in een ingewikkelde geometrische tekening. Het geeft de 'Eenheid van Tegendelen' weer, waarbij twee on-

gelijkzijdige driehoeken van verschillende afmetingen tegenover elkaar geplaatst zijn. Ze ontmoeten elkaar in een middelste driehoek, die gevat is in een cirkel. Het geheel is een symbool van rotatie. Dhr. Solomon liet met een kleine computeranimatie zien hoe via wiskundige figuren en berekeningen de roterende beweging tot stand komt. Het is de vraag in hoeverre dit document op de muur een handtekening is van een bepaald aspect van het Amerikaanse leven in het 2de kwart van de 19de eeuw. Meer onderzoek hierover is nodig.

Dr. Eugene Warmenbol, Egyptoloog van de faculteit Kunst en Architectuur aan de Universiteit Libre van Brussel sprak over '19e-eeuwse tempels van Vrijmetselaars in Egyptische stijl in Brussel en Antwerpen'. Met een overzicht van afbeeldingen van afgebroken en een enkele nog bestaande tempels gaf dhr. Warmenbol inzicht in de verschillende Egyptische inrichtingen en decoraties van de tempels. Tijdens de discussie werd betwijfeld of de afbeeldingen wel een relatie hebben met historische Egyptische eredienssten. Geconcludeerd werd dat de Vrijmetselarij haar eigen interpretatie daarvan heeft, die een eigen leven is gaan leiden, maar daarom niet aan kracht hoeft in te boeten.

Dr. Malcom Davies, onafhankelijk muziekhistoricus te Den Haag, vertelde over 'Muziek van de Vrijmetselaars, Poëtische en Theater Erfenis. Onderzochte Terreinen in Publieke en Private Archieven.' Dhr. Davies vertelde dat in de

18^e en 19^e eeuw veel muzikanten en artiesten Vrijmetselaars waren. Er is vrijmetselaarsmuziek en er zijn liederen geschreven.

Dr. Marty Bax, onafhankelijk kunsthistoricus te Amsterdam, vertelde over 'Het gebouw van de Nederlandse Handel-Maatschappij in Amsterdam door K.P.C. de Bazel. De conservatie en aanpassing van Theosofische Architectuur voor het toekomstige gebruik door het Amsterdams Gemeentearchief.' Mw. Bax illustreert hoe De Bazel in de opbouw van het gebouw, van gesloten en ruw naar open en verfijnd, de ontwikkeling van de mens en de kosmos, vanuit de theosofische leringen heeft weergegeven. Het interieur is een weerslag van de energieën en altijd vibrerende energiestroom, kundalini, en wordt uitgebeeld in speels en in elkaar vervlochten lijkend gekleurd tegelwerk en in lijnenspel over vloeren, wanden en plafonds. Het lichtdoorlatende dak is als een steeds aanwezige energiebron met het licht van boven dat direct in de grote hal, in alle ruimtes langs de verdiepingen doordringt.

De gemeente Amsterdam lijkt niet voldoende op de hoogte van de symbolische betekenis van de architectuur. In het budget voor conservatie en aanpassing is een te klein deel voor onderzoek uitgetrokken. Hierdoor bestaat het gevaar dat verdere en al gedane aanpassingen het gebouw als geheel aantasten. Mw. Bax houdt een pleidooi voor het ontwikkelen van meer kennis en bewustzijn op het gebied

van het esoterische erfgoed. Zij maakt de vergelijking met een kerkgebouw waarvan we het gewoon vinden dat er miljoenen aan restauratie besteed worden. Esoterische tradities hebben een sterk spirituele inslag. De symboliek is wat minder of helemaal niet bekend bij een groter publiek en ook te weinig bij kunsthistorici. Het wordt hoog tijd dat dit verandert.

Prof.dr. Andrew Prescott, historicus en directeur van het Centrum voor Onderzoek naar de Vrijmetselarij in Londen en *mw. Diane Clements*, directeur van het Museum en de Bibliotheek van de Vrijmetselarij in Londen spraken over de collectie en het conserveren van het erfgoed van de Vrijmetselaars in Groot-Brittannië.

Mw. drs. Andréa Kroon, kunsthistoricus, sprak over haar studie naar de geschiedenis, de afbraak en het conserveren van de materiële objecten van de Vrijmetselaars. Ze gaf de urgentie aan van het structureel conserveren van het erfgoed van de Vrijmetselarij.

Veel is er gesproken over het belang van het erfgoed van de Vrijmetselaars. Weinig is er gezegd over het doel van het werk van de Vrijmetselaars. Hoewel de relatie met de Theosofen herhaaldelijk werd gelegd, zodoende aan beide als esoterische beweging recht werd gedaan en de onderlinge verwantschap duidelijk tot uiting kwam, vind ik het jammer dat er vooral **over** de Vrijmetselaars en hun materiële erfgoed gesproken is en **over** hun betekenis en recht

van samenkomst, maar te weinig over het doel van hun beweging door de eeuwen heen: het bevorderen van de innerlijke ontwikkeling van de mens.
Corretje Eijgenstein

Ledendag 12-11-2005 over globalisering

Rond de 35 TVN-leden, zowel nationale, als afkomstig uit loges/centra in Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Delfzijl, Naarden, Utrecht en Zwolle, bogen zich op 12 november jl. vanaf 10.30 uur in de Besant-hal in Naarden over het thema globalisering. Speciaal i.v.m. deze ledendag stond in *Theosofia* 5 van oktober 2005 het artikel van de internationale presidente Radha Burnier *Geen ander pad te gaan*.

Deze dag werden er korte inleidingen gehouden door vertegenwoordigers van zes loges/centra, waarbij elk een stelling naar voren bracht waarover daarna in discussiegroepen van gedachten gewisseld werd. De stellingen waren de volgende:

- Globalisering is onderdeel van het ontwikkelingsproces van de mensheid. Globalisering is pas interessant als je weet wat je ermee kunt. Een fantasie-hulpmiddel daarbij is Theosofie.

- Globalisering draagt er toe bij dat de mensheid gaat beseffen dat liefde de bron is voor een leefbare wereld.

- De buitenwereld is een spiegel van ons eigen innerlijk.

- We hebben als mensheid een mentaliteit van zorgeloosheid en van vrolijke verspilling. Kunnen wij vanuit een univer-

sele broederschap oplossingen zoeken die universeel bruikbaar zijn?

- Zijn theosofen sterk genoeg om het proces van globalisering te beïnvloeden?

- Hoe kunnen wij in ons eigen leven globalisering vorm geven?

Naar aanleiding van de discussies werden onder meer de volgende punten van overweging naar voren gebracht:

- Globalisering is een geschenk in het leerproces van de mens.

- Het woord globalisering is een proces dat beweging inhoudt, zoals het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid (de meesters spraken over de theosofische *beweging*).

- Het gaat bij globalisering om het motief.

- Heeft globalisering wel een relatie met het eenheidsprincipe zoals theosofen dat aangeven?

- Globalisering is de uiterlijke vorm van een innerlijk proces waarachter de eenheid van leven staat.

- We zouden moeten leven vanuit de universele broederschap.

- We moeten bij de opvoeding van onze kinderen de nadruk leggen op het leren samenwerken en niet op competitie en concurrentie.

- Gebundelde kracht heeft het meeste effect.

- Verander de wereld, begin bij jezelf.

- Iedereen die verandert, verandert de hele wereld.

- We zouden moeten leven vanuit de Grote Stilte.

- Laat ieder NU het juiste doen in eigen kring.

Om 16.45 uur werd de dag afgesloten met een verwijzing naar het boek van Annie Besant *De Toekomst van Europa*, waarin zij noemt dat wij eenvoudigweg als mensheid de aarde zo verantwoordelijk mogelijk moeten bewonen.

Rotha Bangma

De Internationale Theosofische Orde van Dienst

Bericht uit Chennai d.d. 14 september 2005

Beste vrienden,

In aansluiting aan de eerste fase van noodhulp en de tweede fase van de succesvolle implementering en in bedrijfstelling van drie waterzuiveringsinstallaties in de dorpen aan de kust van Tamil Nadu, begint nu een nieuwe fase in ons werk. Wij hebben een aanbod gekregen voor donatie van een extra omgekeerde osmose-installatie van een Duits bedrijf genaamd Karcher. Deze zal gebruikt worden om drinkwater te produceren in één van de kleinere dorpen, daar hij slechts een capaciteit heeft van zeshonderd liter per uur (vergeleken met de reeds geïmplementeerde installaties die duizend liter per uur produceren). Bovendien zijn wij van plan nog twee grotere installaties te bouwen in de door de tsunami getroffen gebieden in Nagoor en misschien in de streek rond Nagapattinam. Het Ramakrishna Missieweeshuis, dat begonnen is met het huisvesten van kinderen die met de gevolgen van de tsunami te maken kregen, heeft ook gevraagd om een

kleine omgekeerde osmose-installatie, die wij binnenkort zullen doneren, naast de gift van Karcher.

Aan het beroepskeuzefront worden de 91 naaimachines die wij verworven hebben nu gebruikt in het hele kustgebied voor het opleiden van overlevenden van de tsunami. Wij zijn ook van plan gereedschap en werktuigen te doneren aan metselaars, loodgieters en electriciëns: ambachtslieden die de gevolgen van de tsunami ondervinden. Zodra de terreinen daarvoor bouwrijp zijn zullen er twee fabrieken voor hergebruik van papier worden opgezet. Op deze wijze gaan wij op ecologisch constructieve manieren voorzien in de mogelijkheden voor andere overlevenden om hun brood te verdienen.

Binnenkort zal de TOS in Chennai alle donaties opgebruikt hebben die de Theosophical Society tot nu ontvangen heeft. Nu is steun voor de lange termijn haar voornaamste zorg, naast haar reguliere gratis medische dienstverlening in het Sociaal Welzijnscentrum en andere projecten in Adyar. Hoewel de TOS in de omgeving van Chennai een deel vormt van de TOS in India, zijn wij van plan een aparte registratie te verkrijgen en een speciale rekening te openen om rechtstreeks donaties in buitenlandse valuta voor haar activiteiten te kunnen ontvangen. Het eerstvolgende financiële jaar in India begint op 1 april 2006. Ongeveer rond deze tijd zal de TOS in Chennai operationeel zijn als een geregistreerde eenheid en zij is dank-

V e r e n i g i n g s n i e u w s

baar voor de ontvangst van verdere donaties.

Mocht u van plan zijn verdere schenkingen te doen, dan verzoeken wij u deze uit te stellen tot de Internationaal Secretaris u de details laat weten van de nieuwe rekening.

Wij danken nogmaals allen die tot nu toe belangstelling hebben getoond voor ons werk. Nu wij de verwoesting van de tsunami die ons negen maanden geleden geteisterd heeft ervaren hebben, voelen wij groot mededogen voor wat er op 't ogenblik gebeurt in New Orleans en andere steden die de gevolgen ondervinden van de orkaan Katrina in het zuiden van de Verenigde Staten. Onze harten gaan uit naar onze medemensen in dat deel van de wereld.

C.V.K. Maithreya
TOS Chennai

Nagekomen bericht T.O.S.

Wij ontvingen een bericht uit Adyar, van Radha Burnier en Diana Dunningham. Diana is voorzitter van de Internationale Theosophical Order of Service.

Zij vragen ons om het door ons bijeengebrachte geld voor de tsunami (€1.045,00) ter beschikking te mogen stellen aan de slachtoffers van de aardbeving in Kashmir en Jamma. Hulp daar is, met het oog op de winter, op het ogenblik meer urgent.

De T.O.S.-afdeling van de Loge in Adyar steunt dit plan. Het hoofdbestuur heeft besloten om deze vraag positief te beantwoorden.

Wies Kuiper

Adyar-dag en T.O.S.

Rond 17 februari wordt er in de meeste loges en centra gesproken over "Adyar-dag". 17-02-1922 was namelijk de sterfdag van Colonel Olcott (N.B. in het jaar 2007 zal hieraan in de gehele TS aandacht besteed worden); het was de verjaardag van C.W. Leadbeater; op 17-02-1986 overleed Jiddu Krishnamurti, die veel voor de vereniging heeft betekend.

Op Adyar-dag wordt er gewoonlijk geld ingezameld voor de activiteiten die de vereniging in Adyar ontplooit (zie o.a. achterblad Adyar-Newsletter en *Theosofia* 2 van 2005). Ook is dit een goede gelegenheid om het werk van de Theosofische Orde van Dienst, die overal ter wereld actief is, te ondersteunen (zie ook bovenstaande berichten).

Het bestuur stelt het op prijs uw giften via de penningmeester te mogen ontvangen, zodat deze, rechtstreeks en zonder al te veel bankkosten, kunnen worden overgemaakt naar India. Het staat u vrij dit geld direct als "privé-persoon" over te maken naar de TVN of dit via uw loge/ centrum te doen. Postgiro 19 19 10 t.n.v. Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam, onder vermelding van "Adyar-dag 2006". Wij hopen u de tussenstanden van de opbrengst van deze acties te kunnen melden in volgende *Theosofia*'s en op de Algemene Leden Vergadering. Bij voorbaat hartelijk dank!!

Colleges aan de Universiteit Leiden

Meer informatie over beide cursussen kunt u vinden op de website-adressen van de Universiteit Leiden, of via de desbetreffende secretariaten.

Belangstellenden die niet-student zijn kunnen de colleges van Gerding bijwonen. Over de voorwaarden moet contact worden opgenomen met het secretariaat van de Faculteit der Wijsbegeerte, mw. E. Klumper.

Onder de titel HOVO (hoger onderwijs voor ouderen) organiseert de Universiteit Leiden speciaal voor niet-studenten diverse cursussen op academisch niveau. In samenwerking met de Stichting Proklos werd onderstaande HOVO-cursus georganiseerd.

College: Synchroniciteit en Transcendentie

Prof. dr. J.L.F. Gerding
Info over de inhoud:

Reeks van 14 colleges
Aanvang: 6 februari 2006
Maandagen van 11.00-13.00 u.
Contact:
mw. E. Klumper 071-5272031,
ma t/m do 13-17 u.

HOVO-cursus:

Prof. dr. J.L.F. Gerding en dr. H. van Dongen

Info over de inhoud:

www.hovo.leidenuniv.nl
Reeks van 8 colleges
Aanvang: 6 februari 2006
Maandagen van 15.00-17.00 u.
Contact:
Drs L.C.M. Smit: 071-5277299,
ma. t/m do. 10-13 u.

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Adyar boekhandel Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam

Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57

e-mail: books@theosofie.nl, website: <http://www.theosofie.nl>

Krishnamurti's Notebook

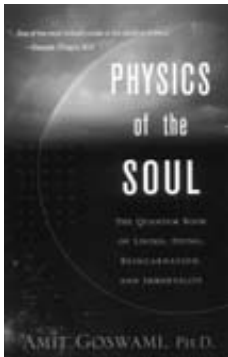
Full text edition (with additional material, found in 2000)

394 pp., paperback 2003

ISBN 1 888004 63 0

Price € 20,50

“As a young man, Krishnamurti performed a truly heroic spiritual act, renouncing the elaborate trappings of the Theosophical Society in favour of the minute-by-minute attempt to let the mind engage with the real. In his *Notebook*, he shares his “process” with the world, and the book, no doubt his most important, is an extraordinarily profound and compelling testament to the quiet revolution in man’s way of being-in-the-world that he sought to effect.”

Physics of the Soul

The Quantum Book of Living, Dying, Reincarnation and Immortality

By Amit Goswami

294 pp., paperback 2001

ISBN 1 57174 332 4

Price € 18,00

Dr. Goswami helps you understand the perplexities of the quantum physics model of reality and the perennial beliefs of spiritual and religious traditions. He shows how they are not only compatible but also provide essential support for each other. The result is a deeply broadened, exciting, and enriched worldview that integrates mind and spirit into science.

De boodschap van water

De wonderse wereld van waterkristallen

147 blz., paperback 2005

ISBN 90 202 8395 2

Prijs € 17,50

Water weet het antwoord

187 blz., paperback 2005

ISBN 90 202 8370 7

Prijs € 14,50

Door Masaru Emoto

Over hoe water reageert op ons bewustzijn.

Wij zijn dinsdag t/m vrijdag van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden.

Boekenlijst op aanvraag.